

Desgroparea Căpitanului

de Vasile POSTEUCĂ

Semicentenarul Miscarii Legionare (1927-1977)
Editura Miscării Legionare, Madrid 1977

POSTEUCĂ ȘI POSTERITATEA

Noi toți, contemporanii și camarazii lui Vasile, l-am cunoscut pe scriitor mai mult sub aspectul lui liric. Era un om de puternice vibrații interioare și răscolitoarele lui sentimente de entuziasm, de durere, de tristețe și desnădejde și-au găsit expresie durabilă în poezia lui, care a intrat definitiv în tezaurul literaturii noastre. Când vorbim de creația intelectuală a lui Posteucă, ne gândim în primul rând la versurile lui nepieritoare.

Cercetând operele rămase de la Vasile Posteucă, am avut uimirea și bucuria să descoperim și o altă latură a personalității lui, pe gânditorul Posteucă, pe metafizicianul, pe filozoful destinului românesc în lume. Abia după ce vom face cunostință cu acest Posteucă inedit vom înțelege mai bine ce-a fost și ce-a reprezentat în România contemporană acest om extraordinar, acest exemplar de elită al neamului nostru. Abia atunci și poezia lui își descopere toate frumusețile și semnificațiile ei.

Publicăm în acest volum un eseu istoric al lui Posteucă, scris în exil, început în anul 1957 și sfârșit, după o mare întrerupere, abia în 1970. El are o interpretare «sui generis» a istoriei românești, nemaîntâlnită la alți autori. În puține pagini și-a concentrat concepția lui despre un nou sens al istoriei românești. Există un mister al existenței românești în lume și nemaî posedând acest adevăr ultim, poți să înțelegi viața neamului nostru în mijlocul altor popoare.

Posteucă crede că fiecare neam are un rost de îndeplinit în lume, o misiune dată de Dumnezeu. Istoria, spune el, ca și viața neamurilor și a omenirii întregi nu-i nimic altceva decât împlinirea voinței lui Dumnezeu. Dumnezeu se împlinește prin neamuri. Prin felul cum se comportă neamurile, ele se apropie ori se îndepărtează de El. Și în contactul cu Cerul, nu masa contează, ci esența. Adevărul! ! Uneori numai câțiva inși ai unui neam, sau numai unul chiar, poartă lumina Divină. Aici intervine eroul, martirul, profetul, mântuitorul și provoacă cu dinamita jertfei lui schimbarea la față.

Cercetând trecutul neamului nostru de la cele mai îndepărtate origini până astăzi, Posteucă constată că are un mod specific de a se manifesta în istorie. După secole de aparentă adormire, de a-istorie, izbucnește la lumină cu o putere elementară, uimind lumea cu măreția faptelor lui. Dar spre deosebire de alte neamuri, noi nu ne-am întins pe orizontală, n'am făcut expediții de cucerire și cutropire a altor națiuni, lacomi de spații vitale, ci ne-am învârtit pe verticală, ne-am căutat un sens spiritual de realizare. Poporul român a năzuit totdeauna în istorie să nu piardă contactul cu eternitatea, să nu se rupă de puterile cerești, ci să servească pe Domnul în tumultul vieții pământești. Cum spune poetul Vasile Alexandri de ginta latină: «O, Doamne, în lume cât am stat, pe Tine te-am reprezentat».

Privite sub acest aspect, istoria românească nu mai e o înlănțuire de «nenoroace», cum crede Mircea Eliade, ci o eflorescență de momente spirituale care compensează larg înfrângerile și robiile. Căci cu aceste împliniri pe verticala spiritului, ne-am ridicat mult, mult de tot, deasupra altor popoare și din bogata lor roadă ne-am adăpat și am rezistat în perioadele de întunecare ale a-istoriei.

Posteucă descopere cinci răscruci, cinci momente culminante în istoria neamului nostru, cari dovedesc că nu suntem neam de robi, ci «os domnesc», adică împlinitori ai planului Divin în destinul omenirii: Sarmisegetuza, Ștefan cel Mare, Eminescu, Unirea cea Mare și Momentul Legionar. Acestea sunt marile epopei ale istoriei naționale, «când neamul românesc s'a regăsit pe sine însuși în adâncurile mistice ale propriului său destin».

Posteucă cercetează fiecare din aceste momente de expansiune românească în lume, arătând cum faptul istoric care îl caracterizează e transfigurat de văpaia transcendentului. În aceasta constă valoarea lucrării și contribuția originală a lui Posteucă la filozofia istoriei românești. El proiectează această istorie dintr'o nouă perspectivă, dintr'o nouă viziune, care pune în valoare tensiunea spirituală în care a trăit neamul nostru când s'a avântat să-și exteriorizeze elanul creator. Ideea națională apare permanent călăuzită de ideea religioasă, îndrumând pașii neamului spre Tronul Cereșc. N'am rămas la jumătatea drumului, decapitați de adevăr, căutându-ne numai satisfacții materiale sau glorie terestre, ci întotdeauna ne-am ridicat privirile spre pragul eternității, unde ne-am căutat ultimul sprijin și ultima așezare.

În aceasta constă adevăratul «miracol» al istoriei românești, în continua servire și reprezentare a lui Dumnezeu pe pământ. Aparținem unui neam mare și nobil, conchide Vasile Posteuca, în care Dumnezeu și-a risipit cuvântul și lumina, cântecul și dorul, bunătatea și înțelepciunea, cu o dărnicie de adevărat tată.

După citirea acestei lucrări, fiecare își va da seama că Posteuca ne-a lăsat un adevărat tratat de filozofie a istoriei românești. În aceste pagini, puține la număr, se reflectă Posteuca cel autentic, cel real, cel ce se descopere în toată plenitudinea lui. De abia acum îi înțelegem viața lui sbuciumată de luptător nationalist și de cântareț al durerilor neamului.

La începutul acestui volum se află un fragment din ziarul său scris la Buchenwald. De ziua Legiunii, 24 Iunie 1944, a notat amintirile lui despre deshumarea Căpitanului, Nicadorilor și Decemvirilor la Jilava. Revelațiile lui sunt sguuitoare și nu mai au nevoie de niciun comentariu. Gemem de durere și plângem cu Posteuca, când în fundul groapei dela Jilava apare Căpitanul... Am așezat acest fragment la început, pentru că cutremurătoarea noapte dela Jilava i-a servit ca fir de aur pentru a tâlcului sensul istoriei românești.

Cu prilejul Semicentenarului Legiunii, Vasile Posteuca revine în mijlocul nostru, viu și puternic, cu aceste gânduri de foc, care vor străbate până în țară, risipind negura grea a istoriei.

Alexandru E. RONNETT
Madrid, 24 Iunie 1977

JURNAL (1944)

24 Iunie. Ziua Legiunii.

În 1937, de 24 Iunie, scria Căpitanul: "Faceti-vă cu bărbăție toate socotelile interioare și pășiți cu hotărâre în decada decisivă a luptei legionare. Acești zece ani ce vin vor mai vedea asupriri și morminte de ale noastre, dar vor vedea și pe toți vrăjmașii noștri înfrânți și toate uneltirile lor sfărmate. Acești zece ani ce vin vor vedea lupta decisivă, vor vedea pe legionari învingând. Învingând și risipind trufașele puteri întunecate de astăzi. Învingând și punând temelie nouă neamului nostru".

Decada decisivă! Mai sunt trei ani din ea. Șapte s'au dus. Și, Doamne, amari au fost acești șapte ani. O nesfârșită zare de cruci și morminte. Morminte și cruci mari cât veacurile. Mormântul lui Mota și Marin. Mormântul Căpitanului. Mormintele elitei legionare. Cu sutele, cu miile... Morminte, morminte... E plină țara, e plină Rusia până în Caucaz, de morminte. În curând va fi presărată și Europa de ele.

Decada decisivă a luptei legionare a cerut la temelie biruintea, însuși jertfa Căpitanului. Și cine știe câte alte jertfe va mai cere? Lumea se îmbracă în întunec de nepătruns. Mîntea, oricât de versată și născocitoare, nu mai poate vedea nimic. Și totuși biruinta românismului prin Legiune va trebui să vină. Ca istoria să aibă un sens. Pentru că să existe un echilibru în lume. Pentru că să existe însuși Dumnezeu.

Mîntea nu mai poate ajuta la nimic. Suntem avizati numai la certitudinile pe cari ni le dă inima. Inima credincioasă. "Crede și te vei mîntui!" Și credem. Amarnică istoria acestor șapte ani din decada decisivă. Din 1938-1940, prigoane fără egal a lui Carol II și Călinescu... Câți mai credeam atunci, dintre noi, că vom mai birui politic? Caci de biruintă, în spirit, în sens creștin, nu ne îndoiam niciunul, cum nu ne îndoim nici astăzi. Și totuși am biruit politic. A venit epoca de libertate 1940-1941, când am putut să ne strângem din nou rândurile și să ne îngropăm mortii. A venit, peste toate desnădejdiile, clipa învierii. Mortii s'au ridicat din morminte și au străbătut încă odată țara, dealungul și de-alatul, în fruntea coloanelor legionare biruitoare. S'a ridicat de sub lespedea dela Jilava, însuși Căpitanul, pentru a străbate Bucureștiul care l-a omorât, pentru a afirma în veșnicie că dreptatea nu poate fi niciodată omorâtă. Ea poate fi prigonită, dar nu, niciodată omorâtă. Dreptatea îngropată, învie. Precum învie și mortii căzuți pentru ea, în numele ei.

Dar cerul s'a întunecat din nou. Din toate părțile s'a abătut încă odată asupra Legiunii și neamului nostru, furtuna prigoanei. 21 Ianuarie 1941... Și anii s'au scurs repede. Indurând batjocura și calomniile vrăjmașilor, suferind și murind în închisori și lagăre, luptând și murind pe fronturi de luptă în contra bolșevicilor, suferind și îndurând umilinta pribegiei. Ne-au mai rămas numai trei ani din decada decisivă. Și în acești ani va trebui să smulgem biruinta. Dar pentru a birui, va trebui să ducem lupte grele și să jertfim mult. Mult cum poate mîntea noastră nici nu-și poate imagina. Va trebui să biruim. Și vom birui. Cum? Cine ar putea spune? Nouă ne-a dat Dumnezeu numai puterea de a crede, nu și aceea de a vedea. Mergem pe calea unui destin de dinainte fixat, pe care numai Căpitanul a putut-o intui și vedea. Nouă nu ni se cere decât s'o străbatem eroic și jertfelnic. Noi nu suntem decât instrumentul acestui destin de mărire al neamului românesc. Suntem numai ceea ce a spus metaforic Căpitanul: "Trâmbetele de aur prin care Dumnezeu va suna neamului românesc biruinta".

Mergem printre morminte, prin noapte, spre zarea luminoasă a biruintei, pe care nu o vedem, în care credem. Mergem, credem și vom birui. Ce interesează cum? Vom birui. În legendă, în istorie, în spirit, peste propriile trupuri, peste propriile dureri și visuri. Dar vom birui. Și neamul nostru va trăi din noi, din legenda noastră.

* * *

Când lupti și mori pentru o credință ca a noastră nu se poate să nu birui și murind, nu se poate să nu învii. Invierea stă în sensul înalt al morții și'n apăsarea grea, senin consimțită, a mormântului.

Cine ar fi cutezat să spună în 1938-39 și chiar 40, că va învia Căpitanul? Cine l-ar fi crezut sănătos la minte pe acela care ar fi afirmat atunci că Corneliu Codreanu va da, într'o bună zi, lespede de două vagoane de ciment la o parte și că va mai mărșălui odată biruitor prin mijlocul neamului regăsit și cutremurat de așa măretie, prin fata dușmanilor, a călailor înnebunți de groază și aruncați la pământ, călcând peste propria sa moarte? Cine ar fi crezut, cine ar fi putut afirma? Și totuși minunea s'a împlinit. Căpitanul și martirii lui au înviat. Au înviat! Scriu acest cuvânt cu toată îndrăzneala. Căci ridicarea lor din morminte, n'are nimic pământean. Face parte din voia lui Dumnezeu și din veșnicia celeilalte învieri, Intâmplată acum aproape 2.000 de ani. A fost cu adevărat: înviere.

Imi stăruie și acum în minte, în suflet și'n sânge, zilele și nopțile acelea ale deshumării dela Jilava. Aș vrea să mă adun pentru a putea descrie tot fiorul dumnezeesc simțit atunci, și nu știu cum să încep. Mă pierd într'o stare de evlavie care-mi frânge sufletul și mă aruncă în genunchi, pentru a mă închina și a mă ruga lui Dumnezeu.

E o noapte de toamnă. Rece. Bate din când în când, câte o șuvită de vânt tăios, foșnind straniu în frunza uscată a salcânilor. Lucrăm de zor. Peste zi lespede uriașă a fost dată la o parte cu ajutorul tancurilor grele și al macaralelor. Hârletele, târnăcoapele și lopetile hârșie în pământul jilav și înegrit de acidul sulfuric, ca și cum ar atinge în oase. În lumina stranie a reflectoarelor, fetele celor care lucrează se răsfrâng palide, ca și lutul depe lopeti, iar păduricea Jilavei pare o armată de duhuri cu bratele tremurate a rugăciune spre cer. Lângă un mal înalt, la picioarele crucii date la o parte, ard sute de lumânări de ceară, aruncând umbre și lumini pe fetele icoanelor înegrite de vreme. O noapte ireală. Suntem undeva pe-o margine de cer, în legendă și veșnicie. Oprit pentru o clipă din lucru, mă copleșesc mii de întrebări : Oare e adevărat? Nu cumva e un vis? Imi vine să mă reped la camarazii dealătura, cu frunțile numai picuri de sudoare, să-i pipăi și să-i întreb : Voi sunteți, cu adevărat, măi? Trăiți? E posibil, sau am înnebunit eu? Il desgropăm pe Căpitanul? Nu-mi vine să cred. Mă uit mirat, atent și cutremurat împrejur și fiecă clipă care se scurge, rupe din mine, împingându-mă din ce în ce mai mult în mit și ireal. Imi duc mâna la frunte ca să o simt rece, lângă vatra de jar ce-mi incendiază trupul, mintea și sufletul, și mă întreb : E oare posibil? Acum un an se laudau dușmanii în satanica și ura lor fără margini : L-am trântit sub piatră grea. De-acum să poftesească să se mai ridice. Să poftesească a mai vorbi de biruință și înviere!

Toate fantezmele dimprejur sunt numai întrebări, numai chinuri. Și totuși, e adevărat. Săpăm la deshumarea Căpitanului; a Nicadorilor și Decemvirilor. Săpăm chinuit, mereu mai adânc, într'o tăcere de sfârșit de lume. Zidurile negre de noapte care mărginesc lumina reflectoarelor, fac din păduricea dela Jilava, o insulă fără legătură cu lumea. Suntem undeva departe, dincolo de țară, de zilele de care abia ne-am desprins și dincolo de lume. Fără aderentă în materie, fără calendar. Când am început? Când vom sfârși? Nu știm. Săpăm tăcuti, cu lopetile, cu căușele palmelor înegrite și însângerate. Mai pe deal, sfînx mut al durerii românești de totdeauna, stă tatăl Căpitanului, Moș Zelea. În sumanul lui bucovinean, înalt cât un stejar secular din Codrul Cosminului, crește în lumina jucăușă a reflectoarelor și mai înalt. Până la cer. Ce va fi zicând sufletul acestui om, în aceste clipe; când așteaptă să-și scoată din pământul nesătul, feciorul? Mintea mă doare ca sub cutite. Nu pot să-mi mai răspund nimic. Știu că în sufletul bătrânului apostol și tată, stăruie amara întrebare, care ne sfârteacă și nouă inima: "Dar dacă mormântul e gol? Dacă i-au ars la crematoriu sau i-au aruncat în altă parte, și au făcut mormântul, numai pentru a minti ochii lumii? Durerea mă frământă în ghiarele ei sălbatece, cum ai frământa în mâna aspră un bulgăre de lut. Mi-i rece, mi-i cald. Mi-i somn. Aș vrea să dorm. Dar nu pot. Săp mai departe. Mă simt ca de piatră. S'a anunțat tot universul în mine. Imi vine să plâng cu hohote, aud gemete în mine, cari mă îngrozesc. E posibil? A murit Căpitanul? Il desgropăm pe Căpitan? Imi vine să strig peste toată lumea : Unde sunteți voi dușmani? Unde vă e puterea cu care vă laudati mai ieri? Unde vă sunt slugile, unde vă sunt santinelele cari până mai ieri păziau la mormântul acesta, la ușile tuturor închisorilor, lângă rețelele lagărelor? Unde sunteți? Unde vă e dreptatea? Unde e ordinea în numele căreia ati omorât? Mi-i mintea o noapte valpurgică. Trec zece ani într'un minut. Mă văd pornind, copil încă, în 1932, la luptă. Il văd pe Căpitanul. Il văd apostolii cutreierând țara pentru a semăna duhul nou al mântuirii românești, mă văd în primele începuturi, crezând, cântând, înfruntând lumea. Casa Verde, 1933, prigoana Duca. Apoi anii de glorie:

35, 36, 37. Victoria formidabilă din Decembrie 1937. Toate taberele de muncă : Rarăul, Carmen Sylva, altele și altele. Apoi vifornita din 38. "Căpitanul nu poate fi omorât!" Râdeam de dușmani când spuneau că-l vor omorî. Și iată că l-au omorât. Dar nu l-au putut înfrânge. Nu i-au putut fura învierea. Acum stau aci și sap pentru a-l desgropa pe Căpitan...

Săpăm mereu. Sudoarea depe frunți picură fierbinte în tărână. Înaintăm în adânc și nu dăm de nimic. Suntem aproape la doi metri. Desnădejdea că nu vom găsi nimic ne anchilozază bratele. Și noaptea nu se mai sfârșește. O noapte fără sfârșit... Caut să mă desbăr de vis. Să mă agăț de realitate. Iau tărâna'n palme și-o duc la frunte. Sunt cu adevărat? Da! Sunt cu adevărat. E adevărat. Sunt adevărate toate. Intre lumânări, cu fata la icoane, cu genunchii'n tărâna rece și udă, se roagă doamna Lilica, sotia Căpitanului. În vâlul de doliu, pare o umbră a mormântului pe care-l scormonim...

Trăesc și acum clipele acelea și mă înfior. Și vorbesc de unul singur cum vorbiam șt atunci. Dece l-ati omorât, măi? Dece? Dece ati însângerat întreaga istorie viitoare a neamului românesc? Ce v'a făcut acest om? N'ati știut că prin El vorbește însăși istoria românească? Cu ce veti putea plăti crima aceasta care întunecă lumea, care-l întunecă la față pe însuși Dumnezeu?

Da... În noaptea aceea la Jilava s'a împlinit voia lui Dumnezeu. Invierea lui Corneliu Codreanu și pedepsirea fulgerătoare a călăilor lui. Cei ce cădeau în noaptea aceea sub gloante, în cazematele de alături ale Jilavei, nu cădeau din vrerea pământeană, ca rezultat al unei uri sau însetoșări de răzbunare, ci sub biciul implacabil al destinului, al voiei lui Dumnezeu, pentru a restaura ordinea și respectul dreptății în lume.

Mă gândesc astăzi după 4 ani la toate acestea, și văd cele întâmplare acolo, total desprins de evenimente și oameni. Cei ce loviau în cazematele Jilavei, erau numai instrumente ale unei porunci care venia din mormântul Căpitanului. Nimic mai mult. Era o poruncă mare, uriașă, pe care oamenii n'o puteau înconjura, căreia nu i se puteau refuza. Era glasul Căpitanului: "Doresc să fiu răsbunat... deoarece sunt convins că în felul acesta veti face un mare bine neamului românesc".

Și în timp ce noi râcăiam lutul cu degetele, alte brate mânate de destin ridicau pietrele depe sufletul Căpitanului. Isbiau cu moarte pe călăi. Și dimineata a venit greu. Dar a venit. Albă și liniștită, cum sunt diminetile Sfințelor Paști, când pe tot pământul se strigă: Hristos a înviat! Căpitanul! Dar pentru a învia era nevoie ca Iuda să nu mai existe. Și Iuda era acum multiplicat. Nu era numai unul. Dar și crucea, și mormântul jertfei, erau multiplicat. Nu era numai unul. Erau sute. De aceea și Iuda trebuia să ispășească multiplicat. Și a ispășit. A plătit înainte de a se da lespeda la o parte și de a se ridica fiul neamului.



Au fost și mai sunt încă oameni (și probabil vor mai fi!) cari să ne acuze că i-am împușcat pe călăii Căpitanului, fără a-i judeca. Dar oare deschiderea mormântului dela Jilava n'a fost un proces? N'a fost cea mat teribilă sentință, care va rămânea în toată istoria românească? Biruinta legionarismului în cadrul nationalismului european nu era cea mai formidabilă sentință? Mai era nevoie de formalități? Și totuși noi n'am ocolit aceste formalități. Cei ce ne-au acuzat și ne mai acuză. Noi am fi vrut ca cei dela Jilava să fie judecați. Dar dacă judecata formală a putut fi evitată, cea mat implacabilă, care e mai tare decât vicleniile oamenilor, n'a putut fi. Pe cei dela Jilava i-a judecat istoria și tot ea i-a pedepsit prin mâna legionară, la porunca mormântului care se deschidea în noaptea aceea, pentru a aduce a doua zi, neamului întreg, ridicat cu fruntea spre cer, vestea învierii.

Mă înconjoară și acum lumina blândă a acelei dimineti tihnite de toamnă târzie. Sunt acolo în păduricea dela Jilava. Soarele ridicat de-asupra salcânilor ne-a alungat desnădejdea din suflete. Am dat de trupuri. Luăm tărâna cu grijă, scormonind cu degetele, ridicând-o cu palmele. Desgolim încet cele 14 trupuri. Întâi picioarele, apoi spatele și capetele. Au fost aruncați în două rânduri, de-alungul gropii. Unii peste alții, cu fața în jos. Il recunoaștem la mijloc pe Căpitan. Mai voinic decât toti. Drept ca un gorun prăbușit de furtună, cu fruntea pe umărul lui Niki Constantinescu.

Căpitanul! Ne cuprinde o durere cutremurătoare. Victor Silaghi, paladinul Căpitanului, dă la o parte ultimii bulgări cari îi acopăr fata, apoi isbucnește într'un plâns nestăvilit și sărută fără să se mai oprească trupul aceluia care i-a fost nădeide, soare și Căpitan. Pe mal, femeile celor morti plâng cu hohote. Fata Doamnei Lilica e numai lacrimi, în cari plânge însăși soarele. Moș Zelea geme ca o fiară rănită și ochii lui, secătuiti de



plâns, străpung cerul pentru a cere pare! o deslegare, o înțelegere. Mă simt mic, apăsător sub bolovanii uriași ai clipelor care trec greu, și mă cuprinde teama ca nu cumva tatăl Căpitanului să se prăbușească la pământ. Mă tern că-l va sfărma durerea. E în el nu numai durerea de tată care și-a pierdut cel mai drag fecior, ci însăși durerea neamului, care-și pierde la capătul a secole de luptă și îngenunchere pe cel mai mare profet și mântuitor. Va înțelege cineva vreodată așa cum trebuie măretia durerii acestui tată, care după patru decenii de luptă nationalistă, se înscrie pentru a duce lupta mai departe în oastea și sub comanda

propriului său fecior? Cred că e unicul caz în lume acesta, când un tată se înscrie să lupte și să asculte neșovăitor, până la moarte și dincolo de ea, sub comanda politică a copilului său! Mă uit la el și mă mir cum poate suporta atâta durere câtă se revarsă din ochii lui secătuiți, din bratele acelea ridicate spre cer ca niște blesteme apocaliptice. Dar n'am timp să mă uit multă vreme. Alături e trupul Căpitanului, multiplicat în alte 13 trupuri. Numărăm ca să ne convingem că sunt totți. Da. Sunt 13. Imi trece repede prin minte semnificatia tainică a lui 13. Chiar și'n mormânt a avut parte Căpitanul de numărul 13. A fost îngropat împreună cu "cei 13 înmormântați de vii" ai săi Nicadorii și Decemvirii. Si a murit la 39 de ani : de 3 X 13.

Cu grijă, înfășurate în cearceafuri, trupurile sunt identificate de familii și scoase pe mal, unde se înșiră lângă cel al Căpitanului. Tărâna din jurul trupurilor rămâne plină de sânge. O scormonim, o frământăm în mâni, o amestecăm cu lacrimile ce ne curg fără încetare, o sărutăm și o luăm cu noi, ca talisman. Tărâna Căpitanului, a Nicadorilor, a Decemvirilor. "Acum slobozește, Doamne, pe robii tăi"... Plângem cutremurați. De minunea pe care o vedem cu ochii, de durerea mortii nedrepte, de toată jalea neamului văduvit de Căpitan și de cei mai buni luptători ai săi. Plângem. De acum vom merge plângând, cu aceste trupuri sugrumate în ștreang, ciuruite pe la spate de gloante, și arse cu acid sulfuric, vom merge cu ele în suflet, pe toate drumurile și zilele ce le vom mai străbate, până la capătul vieții noastre. Mormântul acesta s'a deschis și nu se va mai închide niciodată. Vom vorbi mereu.

Cum ne vorbește acum nouă, prin sângele pe care-l sărutăm, prin tărâna ce o ascundem în sân, ca să o ducem în altarele familiilor, sau să o purtăm mâne în săcușorul cu tărână, la gât.

Au venit preotii ca să facă slujba. În urmă vin sicriile. Cele 14 trupuri stau înșirate unul lângă altul, între lumânări, icoane, jerbe de flori, steaguri verzi și tricolore. Fumul din cătuile de tătănie se urcă înalt și drept, spre cer, ca niște rugăciuni fără cuvinte. Hainele vârgate, de ocași, ale mortilor sunt curățate de ultimele fire de lut. Fetele și mâinile le sunt negre, atacate de acid. Cineva se apleacă și taie ștreangul dela gâtul Căpitanului. În graba lor, criminalii au uitat să i-l taie, deși au avut grijă să mai descarce în cadavre și gloante, pentru a lăsa impresia că la Tâncăbești



cel 14 au fost împușcați. Dar crimele întunerecului, ies totdeauna la lumină și se acuză. Iată o bucată din ștreangul cu care Carol II a vrut să sugrume neamul românesc. Acest capăt de ștreang îl va acuza și pe el, și pe toți complicii lui, până la sfârșitul istoriei românești.



Doamna Lilica scoate din buzunarul hainei Căpitanului cărticica de rugăciuni: rugăciunile Sf. Antonie de Padova. Apoi taie haina la piept. La gât stau intacte: săcușorul cu tărână și câteva cruciuliți cu chipul Mântuitorului și al Maicii Domnului. Toate sunt intacte, neatinse de umezeală. Însăși trupul Căpitanului e parcă astăzi trecut din viață. Pieptul e bombat, de parcă ar vrea să iasă din haină, iar sub pielea albă se deslușesc bine de tot vinele cu sânge roz. E în adevăr o minune. Căpitanul n'a putrezit. Pe când celelalte trupuri sunt prăbușite, al lui e întreg, neintrat în descompunere. Jumătatea de față care n'a fost atinsă de tărână e albă și luminoasă. Ca de om viu. Privim la

el cutremurati. Dal Căpitanul a fost un sfânt. El n'a putrezit și nu va putrezi. Am credinta nestrămutată că așa se va păstra și de acum încolo, în mormântul dela Casa Verde.

Doamna Lilica strânge lucrurile găsite la el, le sărută cu lacrimi, apoi se prăbușește într'un strigăt dureros: Măi Corneliu!... Măi Corneliu!...

Si lumea începe a plânge cu hohote, din nou. Sub înfiorarea unei aripi de vânt plâng și salcâmi, cu lacrimi mari, galbene, de frunze uscate. E în plânsul Doamnei Lilica durerea celei mai credincioase și încercate sotii. Durere care ne străbate pe toți. Nu știu de ce, simt, în clipa aceasta, cum plâng odată cu ea, toate sotiile și mamele neamului românesc. Ii urmăresc mâinile calde și mângâietoare, care resfiră părul răvășit al Căpitanului, pentru a se prelinge apoi peste față înspre pieptul unde inima aceea mare cât o istorie nu mai bate. Ii văd lacrimile cum spală fata Căpitanului, a sotului pe care dușmanii nu i l-au crutat și simt cum un potop de durere inundă toată tara... E atâta lacrimă. Atâta plâns. Voi călăilor, când l-ati omorât pe Căpitan, ati râs și ati dansat în sabaturi. Iar noi, acum când v'am pedepsit, plângem. Noi nu ne bucurăm de moartea voastră. Căci nu noi v'am omorât. Voi v'ati omorât!

Asist par'că și acum la slujba religioasă și văd cum în mijlocul slujbei se ridică cu bratele înălțate spre cer, Moș Zelea. Aud rugăciunea lui cutremurătoare. Ceva de apocalips. Dece nu sunteți aci, voi vrăjmașii, ca să-l auziti: "Doamne al Cerurilor și pământului, care mi-ai luat pe Corneliu, trimite foc și pucioasă peste toți slujitorii întunerecului și fă ca neamul nostru să învie prin jertfa Lui".

Glasul lui uriaș tună peste toată dumbrava Jilavei, peste toată cetatea lui Bucur, sodoma care l-a omorât pe Căpitan... Și va tuna de-acum peste toate veacurile. Căci vorbește la mormântul Căpitanului, în ceas cumplit, în ceas de înviere.

Restul lucrurilor îl știu desigur mai multi dintre noi. Eu am vrut să însemn doar în această zi a Legiunii, când stăm sub zodia celor mai negre semne de întrebare, sub alte prigoane și alte morminte acoperite de piatră, numai minunea învierii dela Jilava, învierea Căpitanului.



Stând și azi sub lumina acestei minuni, comemorând ziua de temeinicie a Legiunii, pot rosti cu conștiinta împăcată: Legiunea nu mai poate fi înfrântă. Conduasă de dincolo de mormânt de către Capitan, ea va fi mereu biruitoare, oricâte decade de luptă i-ar mai sta în față.

* * *

Noi am fost o generație nefericită. Dar când mă gândesc că am avut norocul să-l vedem și să-l slujim pe Căpitan, nu pot crede că altă generație se va putea numi mai fericită decât noi. Noi l-am văzut pe Căpitan și i-am văzut și învierea. I-am sărutat sângele scurs în tărână, trupul ferit de legea tărânei, care se preface în tărână, trupul de sfânt. Și altă mulțumire și fericire nu ne mai trebuie până la capătul vieții noastre.

Generațiile de mâne, pentru a înțelege mai bine chemarea neamului și voia lui Dumnezeu, vor trebui să meargă și să îngenunche la Jilava și la Casa Verde. Să sărute tărâna aceea sfântă de cel mai curat sânge al primei generații legionare. Căci această tărână le va vorbi mai mult și mai clar decât toate cărțile de învățătură și le va da cel mai bun sfat cum să creadă, să lupte, să moară și să biruie.

Noi cei de azi, așa mici cum suntem, cutremurați de clipele trăite la Jilava, spunem : o istorie este cu atât mai mare, cu cât e mai grea de morminte. Și mormintele istoriei se deschid, iar morții ei învie.

* * *

Sărbătorim și de data aceasta, ziua Legiunii, cu sufletele chinuite. Departe de țară și de rosturile noastre firești. Ne adunăm din nou la icoană, ca să ne rugăm, ca să trăim în Căpitan și în Mota, să petrecem cu mintea și sufletul bătațiile, biruințele și înfrângerile anilor prin care am trecut, și să răzvedim măcar o geană de lumină pe zarea viitorului. Dar nu vedem nimic. Drumul duce mereu prin întunec, mergem bătând, îngenunchind, căzând, ridicându-ne. Suntem în prigoană. Toată lumea noastră e înghesuită de vrăjmași și amenințată cu moartea. Pârâie schelele lumii naționaliste și creștine sub vânt năprasnic. Innotăm până la gât în mlaștina desnădejdiei. Muntele suferinții l-am urcat. Pădurea cu fiare sălbatece am trecut-o. Acum înnotăm prin mlaștina desnădejdiei. Înapoi nu ne putem întoarce. Și malul celălalt nu se vede...

Scris în *Axa* de acum doi ani, bădă Corneliu Georgescu: "Suntem în toiul celei de a treia încercări proorocite de Căpitan: "mlaștina desnădejdiei". Legionarii se luptă din greu cu ochiurile puhave ale mocirlei, cu miile de ventuze ale smârcurilor fără fund. Doi-trei dintre legionari au și fost acoperiți până în creștet de glodul desnădejdiei. Urlă de bucurie ovreii și cu aliatul său, francmasonul român, îmbrăcat de ocazie în cine știe ce haină politică de împrumut.

"Dar bucuria lor se dovedește pe zi ce trece a fi fost prematură. În marea de noroi a mocirlei trup lângă trup de legionar, se înșiră punte peste glod. Dacă ventuzele mlaștinilor urei îi atrag spre adâncurile pierzaniei, flacăra credinței nestrămutate în destinul Legiunii, sădită de Căpitan în sufletele lor, îi înalță la suprafată, spre cer, spre soare, spre lumină.

"Aceași flacăra sfântă lăuntrică le călăuzește drumul prin întunecimea deșeurilor smârcului și-i conduce spre limanul de verdeată scaldată în soare, care începe să strălucească în zare: spre biruinta deplină, definitivă și vecinică a Legiunii.

"Mlaștina desnădejdiei" va fi străbătută și Legiunea va învinge măret și definitiv. Pentru că așa a proorocit Căpitanul și Căpitanul nu a greșit niciodată".

Innotăm prin mlaștina desnădejdiei. Nu numai noi. Ci însăși țara pentru care ne-am ridicat. Însăși lumea creștină și naționalistă.

CĂPITANUL ÎN ISTORIE

Din testamentul lui Ștefan cel Mare:

Domnul părinților noștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale, și va ridica dintre voi pe *Cineva*, care va așeza iarăși pe urmașii voștri în voința și puterea de mai înainte. **(Citat din Alecu Russo.)**

Prefață cu antene'n vis.

Sunt fericit intrucâtva că mai sunt capabil de o reală comuniune cu nivelurile adânci și curate ale visului. Din când în când, în ciuda vârstei care-mi anchilozază încheieturile și în ciuda secetei care-mi bântuie inima, deschiderile spre zarea visului, această față dinspre absolut a cunoașterii nemijlocite, îmi vin ca o supremă

mângâiere și mă învrednicesc de metafore noi, reamintindu-mi datorii uitate, poruncindu-mi urcușuri pe care altfel nu le-aș îndrăzni. Natural, vorbesc de vis ca de-un izvor de cunoaștere, ca de-un plan al realității interioare, pe care misticii îl sfințesc cu lumina, pe care marii gânditori îl botează, simplu, *intuitie*.

Din această împărăție a visului (plan curat și salvator al ființei mele de dincolo de lut) mi-a venit și îndemnul acestei cărți despre Căpitan. Poate unde am început să uit obligații și jurăminte luate mai de mult. Poate și pentru faptul că cei morți veghează prin rugăciunea lor asupra noastră și ne vor drepti împlinitori ai unei chemări de generație. A unui sfânt testament pe care trebuie să-l lăsăm generațiilor românești viitoare.

Viata, așa cum mi-i dată, strângându-mă mereu în ungherele nevoilor ei materiale, nu mi-a dat încă răgazul acelei oaze de liniște, din care aș fi vrut să scriu aceasta carte a inimii: *Cum l-am cunoscut și înțeles pe Căpitanul*. Noul pietroaie îmi barează drumul și noul lovitură mă aruncă în alte zone de necaz și nesiguranță. De aceea, cred, și porunca venită din vis: "Apele morții te înconjoară. Scrie acum! Mărturisește din câmpul de bătălie în care te afli. Destinul generației noastre se va împlini dincolo de liniștea și bunăstarea condeierilor de altădată. Ia cuvântul scris drept cuminecare și mărturie. Scrie din răscrucea vânturilor dușmănoase, din creasta furtunii".

Erau multe ape negre, din care veniam. Care mă înconjurau și mă amenințau. Râuri tulburate, repezi, pline de cascade și pline, ridicând un vuiet imens, apropiindu-mi neantul de inimă, adunându-se toate într-o imensă prăpastie. Salvarea părea într'adevăr o imposibilitate. Și miracolul a binevoit a-mi reînvia glasul tainelor, în inimă: "Există o singură punte spre malul celălalt. Împlinirea legămintelor. Cunoști lumea. Lupti aprig în contra minciunii și a mișeliei umane. Dece nu ridici, la bara judecării, pledoaria cu care ești dator pentru a apăra mormintele înaintașilor, pentru a face cunoscută credința și învățătura *Premergătorilor*? Dece nu strigi dreptatea celor ce au avut, prea devreme, dreptate? Dece nu scrii? Eternitatea e numai în clipa prezentă. Ne împlinim numai făcându-ne datoria *acum și aci*. Dela un anumit nivel de conștiință în sus, orice amânare înseamnă trădare".



Și glasul mi-a dat indicații precise. Prima datorie amintită a fost cartea despre Căpitan. Alții ar putea lua tonul, drept iluzie interioară, autosugestie, pură înșelare. Pentru mine însă, care vin de decenii din aceste splendide certitudini, îndemnul acestui vis o de-o obligație testamentară. De aceea, riscând caracterul fragmentar al unei asemenea încercări de gânduri, voi *mărturisi*. Pentru ca purtătorii steagurilor românești de mâne să poată pătrunde la un nivel mai adânc al cuvântului și să se învrednicească de o mai curată, mai jertfelnică, și în acest sens mai biruitoare, servire și împlinire a adevărului.

Liturgisind cuvântul, din clipa care mă ajută, mă văd mereu în fața unui tribunal de aspră judecată. Ca atare, îmi cer iertare pentru accentul prea personal și pentru piruietele neîndemânatece ale spadei pe care, cu mare cutremurare, în tinerețe, am încins-o, în dorul de a-mi sluji Neamul, și pe care și azi îndrăznesc s'o port la șold ca pe-un talisman, ca pe-o decoratie nevăzută, a unui ideal ce mă mântuie și depășește, legându-mi măruntul zilelor trecătoare, de lumina lui Dumnezeu.

Voi cei de mâne, veți privi peste lacrimile din ochii noștri și peste sfintele tremurături ale slăbiciunilor din noi, peste greșelile ce ne-au scoborât adesea în noroiu și întu nerec, peste lepădări și înfrângeri. Asumați-vă generozitatea de a privi șirul nesfârșit de morminte prin care ne-am jalonat trăinicia aspirațiilor. Acordați-ne dragostea, singurul pod de aur dintre generații, peste abisul timpului, de a privi culmile de ideal și credință pe care noi am ridicat steagul românismului etern, învingându-ne scăderile și îngenuncherile, în spirit de echipă. Cinstiți și voi *Icoana* Sfântului Arhanghel, din preajma căreia noi ne-am luat drumul fără întoarcere, și repetați în voi, împliniți și voi, *misterul*, cu bărbăție și umilință. Crezând.

Exilul și destărarea înseamnă rupere în bucăți. Împărțirea din anafura stelelor, înseamnă nărvirea la un alt timp. La o condiție *a-temporară*. De aceea, tonul nostru poate fi elegiac, și rămânerea în lume, sângerare perpetuă, viață condensată în moarte care ni se refuză. Primiti-ne darul luminii așa cum vi-l dăm. Nu ne adunați noptile. Am trăit sfânta cutremurare a unui splendid argonautism românesc, care nu se poate să nu ne absolve, să nu ajute undeva, în istoria necăjitului nostru neam, o altă ridicare vitejească în spiritul ceresc al idealului.

Când vă spunem, plenar, că am atins uneori, cu fruntea, orizonturi de legendă și ca am vorbit cu strămoșii, cu «atleții lui Hristos», lângă piatra de hotar a eternității, nu vrem să vă înfrumusetăm mâinile numai cu flori de

stil. Ascultați în adâncul propriei noastre vremi, și veți auzi un cântec mai înalt. Un cântec transfigurător. Care pune pe fruntea generației noastre strălucirea unei sume spirituale: *fenomenul cornelian*. Trecerea neamului nostru din a-istorie în geografie (Unirea cea mare din 1918) și apoi din așezarea "casei" (un loc al împlinirii în lume).

Patria coincide pe plan interior cu punctul unde ne mângâie și ne primește acasă, Dumnezeu, în "porunca inimii": împlinirea națională și restabilirea legămintelor originare cu cerul, s'a petrecut în inimile curate ale generației noastre, în generația legionară.

Astfel, geografia, cu dimensiunea ei orizontală, s'a transformat în istorie, învârtindu-se pe verticala Spiritului. Și procesul a luat caracter de mare violență. De tunet și cutremurare în neam. Violenta sacrificiului, a răstignirii. Pentru a învia, neamul român a avut nevoie de repetarea aidoa a Golgotei Cristice. Și în loc de pământenișmismul unei guvernări, generația noastră s'a învrednicit de lumina jertfei supreme. De biruința peste mormânt. De cruce.

După jertfa lui Ionel Moța și Vasile Marin în Spania, întru apărarea lui Hristos și a ordinii naturale în lume, Căpitanul a fost omorât, după toate riturile omorurilor iudaice, numai pentru vina de a fi dat neamului românesc o mare școală spirituală: Legiunea Arhanghelului Mihail, și de a fi trezit marile mase țărănești la o admirabilă conștiință și mândrie națională, adunând întregul neam, dela studenți și plugari, până la intelectuali și muncitori, și de la armată și prelați bisericii, până la toți fiii neamului nostru de peste hotare, într'un unic proces de «naștere din nou», de botezare cu apă și cu focul adevărului național, și de mistică și transfiguratoare întoarcere la Dumnezeu, prin rugăciune și faptă, prin credință și jertfă.

Alte generații vor coase în faldurile steagurilor lor alte lozinci. Noi avem de-ajuns să scriem pe tot cerul vieții noastre, ca și pe crucile noastre, un singur nume: Corneliu Zelea Codreanu.

Căpitanul.

Am fost vrednici să-l urmăresc. Am fost contemporani cu el. L-am auzit. I-am desgropat trupul de sub lespede nedreptății dela Jilava, și, în cutremurarea de bocet a întregului neam, l-am pus la Casa Verde, alături de martirii de la Majadahonda. Și acum ne măsurăm mereu viața și faptele, cu măsura jertfei lui. Și vedem că el a avut dreptate. Ca a premers, cu genialitate, svârcolirile mondiale de azi. Prin el, neamul nostru și-a găsit loc de frunte în istoria actuală a planetei. Și, peste toate aparentele contrarii, ora biruinței lui se apropie. Mormântul lui se va deschide.

Din această obligație de adevăr, din această nădejde, mai precis: din această *certitudine* a inimii, scriu această carte.

Și fruntea chinată de tragedia de azi a neamului, mi se apleacă, pentru a se odihni, pe mâinile mai pure ale viitorului românesc. Indrăsnesc a vorbi generațiilor de mâine.

Osul românesc ține.

Spunea la un moment dat Maiorescu, referindu-se la realizările filozofiei noastre, la puterea gândului românesc de a ieși în largul universalului și de a acoperi întregul, că osul nostru nu ține. De atunci formula a mai fost repetată. De acei cari s'au grăbit la concluzii, înainte de a pătrunde adâncurile folclorului și ale ethosului nostru, înainte de a cunoaște adevărata față a împlinirii românești în istorie, și mai ales de acei cari și-au permis sentimente înainte de a se fi găsit și depășit pe ei înșiși, prin judecarea situației și acceptarea jertfei. Dar ea a fost și răsturnată, contrazisă, pe bună dreptate, de toți acei cari, în gândirea și fapta lor, s'au cuminecat din adâncurile neamului, care s'au învrednicit să vadă lumina de peste veac a destinului românesc. Dela Bolintineanu, Conta și Eminescu, până la Cuza, N. Filipescu, Dr. N. Paulescu, Gheorghe Brătianu, Moța și Corneliu Codreanu, viitorul de aur al românismului a fost mereu profetit ca o sfântă împărăție care va să vină, peste mormintele luptătorilor și jertfele tuturor generațiilor, și a fost botezat și definit cu cel mai propriu cuvânt: *un miracol*.

Alături de cuvântul marilor noștri înaintași și de miile de morminte ale generației legionare, care au deschis și bătut drumul acestei uriașe încrederi și credințe într'un "uragan de soare" al împlinirii românești pe toate nivelurile și dimensiunile, s'au auzit adesea și bocete, sentimente desnădăjduite, apodicticisme pesimiste. Dar ele exprimă mai mult durerea, decât convingerile nihiliste. Sunt metafore negre ale îngenuncherii și strigăte contra nedreptății. Nu cred să existe minte și inimă omenească, și mai ales românească, cinstită și smerită, care meditănd un pic asupra trecutului nostru și văzând cum ne-am menținut în istorie în contra tuturor năvălirilor și tiraniilor, în contra tuturor prigoanelor și nedreptăților, să nu vadă fața de lumină a unei mari chemări pe care Dumnezeu ne-a sădit-o în inimă. Dacă ar fi numai rezistența în contra răului și întunerecului

care ne-au înconjurat și atacat, și încă ar fi mult și deajuns. Dar noi am înscris, ca neam, fapte in istoria omenirii, care sunt mult mai mult decât îndărătnicia de a trăi și rezistență pasivă. Noi am creiat istorie.

Ca să poți judeca un neam la justa lui valoare, trebuie să te scobori în vremurile lui de mărire și să urci culmile înșorite ale marilor lui înfăptuiri. Și mai ales, trebuie să vii tu însuși (tu, judecătorul) din marea lui de sânge și de destin. Din afară, judecata e condamnată la sărăcie și, foarte adesea, la nedreptate. Pentru a aprecia neamuri, a te confunda mistic cu centrul de lumină al destinelor lor, e nevoie de *gândirea cu inima*. Pentru că istoria nu-i trecut, ci însăși viața vie a neamurilor.

Neamul are alt timp decât individul. Ceeace ne pare nouă negativ, astăzi, poate fi mâine o splendidă împlinire. Și nimeni nu știe câte epoci de aur ale unui destin național, își au originea, au fost plămădite și dospite, la subnivelul perioadelor negre, de *a-istorie*, de retragere în apele infinite ale subconștientului. Când stau să gândesc la fenomenul românesc ca un tot, ieșind din propria mărginire și nimicnicie, în largul *spațiului mioritic* (dimensiunea fără timp a neamului), și când îmi înving amărăciunile și durerea rănilor, văd clar, ca la lumina de fulger a unei mari certitudini interioare, că retragerile din vremea năvălirilor barbare, oricâte secole au durat ele și oricâte ore de absente ne-au înscris în cartea istoriei obiectivate, și-au arătat beneficiile pozitive în iureșul unirii dela 1918. Clopotul dela Alba-Iulia și codrii străvechi de freamăt și entuziasm dela Cernăuți și Chișinău, au venit într'adevăr din adâncuri de istorie. Eu as zice de a-istorie. Pentru că viața neamurilor e într'adevăr bipolară. Intre negativ și pozitiv. Intre noblețe și tiranie. Intre îndumnezeire și pierzanie. Intre noapte și zi. Și cum dimensiunea timpului în neam e alta, e normal ca unele negative să dureze secole și să pară, istoricului grăbit, veșnicie.

Tot așa retragerea în *adâncuri* de azi, sub presiunea nopții asiatice, sub tăvălugul tiraniei jidovești și bolșevice din Rusia. Ea poate părea lungă, poate împinge la concluzii desnădăjuite. Pot spune unii: Nu ne vom mai ridica niciodată. Suntem un neam mic. Am rămas în urmă de căruța istoriei. Singura dimensiune a împlinirii noastre poate fi numai durerea. Nivelul iobăgiei și al pribegiei. Destărarea. Vărsarea în cosmos. Moartea ciobanului din Miorita.

Și de sub coviltirul unui «tratat de descompunere» (mă gândesc la ultimele negative ale lui Emil Cioran) perspectiva poate părea și mai sumbră. Orice efort pare a fi inutil. Și nu numai inutil. Ci și ridicol. Desnădejdea absolută (dar încă nesublimată în lumină) poate duce la atitudini de blestem și malitioasă autoironizare. Atitudine, din care eroismul poate fi văzut ca o imensă «aprostie» (lipsă de atașament față de conversație, de dialog. Eroismul e numai monolog!), iar jertfa ca o ieșire din minti. Zic ieșire din minti, în loc de nebunie, pentru că aș vrea să comentez un pic această perspectivă pe departe, și starea interioară a negândirii, a ieșirii din granitele mintii, pe de alta.

Pe nivelurile individuale, vârstele spirituale fiind diferite, noi ne alegem, ca să zic așa, moartea proprie. Chiar atunci când se pare că suntem striviti, că nu murim noi, ci că suntem *omorîți*, noi întindem și tesem meridianele și paralelele unei geografii de destin, pe care, din planul pământean, numai puțini o pot vedea și înțelege. De aceea eroismul nu trebuie scos din moartea *dată*, comună, a omului. La fel și sacrificiul suprem. El e gustul interior al unei mari împliniri. Atingând anumite niveluri, conștiința noastră acceptă jertfa ca pe-o bucurie. E deci nebun, cine nu iese din propria sa minte (mărginită) să vadă rostul de lumină al jertfei. Natural eu vorbesc de jertfa voluntară, sfintită de acceptarea interioară.

Desigur se poate perora în negativ, cât vrem. Ceeace e esențial, în planul neamului, e acceptarea atitudinii celei mai înalte, confundarea cu tensiunile, aproape nimicitoare, dar în tot cazul: *transfiguratoare*, ale epocilor naționale când a fost atins plafonul cerului. Când neamul și-a dat adevărata sa măsură, cum a fost de-o pildă, domnia lui Ștefan cel Mare pentru noi Români, când am fost numiți «atletii ai lui Hristos» și într'adevăr cu vetejia și sângele nostru am salvat civilizația și cultura creștină, dela moarte...

Dar să nu uităm încă un lucru. Istoria, ca și viața neamurilor și a omenirii întregi, nu-i nimic altceva decât împlinirea voinței lui Dumnezeu. Dumnezeu se împlinește prin neamuri. Prin felul cum se comportă neamurile, ele se apropie ori se depărtează de El. Și în contactul cu cerul, nu masa contează, ci esența. Adevărul! Uneori, numai câțiva inși ai unui neam, sau numai unul chiar, poartă lumina divină. Aci intervine eroul, martirul, profetul, mântuitorul, și provoacă cu dinamita jertfei lui, *schimbarea la față*. Privit în felul acesta, alesul, individul, are potență de milioane («Tu sei noi tutti») a spus un italian într'un moment de mare viziune lui Mussolini), și viața unui neam, oricât de mic și strivit de istorie, capătă importanță, valență de destin uriaș, ridicându-și catapeteasma frunții până'n pragul lui Dumnezeu.

Din această nouă perspectivă, optimistă prin jertfelnicie, întrebarea *dacă osul românesc tine*, aproape că nu mai are rost. Sună a inadvertentă. Valoarea reală a unui neam nu se măsoară prin comparație cu altele, ci numai în raport cu propria sa chemare, cu propriul său destin: o anumită misiune pe care Dumnezeu i-a încredințat-o pe pământ.

In felul nostru de a privi realitățile, negativismul își are numai scuza că el (vrând sau nevrând) nu e nimic altceva decât întunericul greu din preajma zorilor. Golurile, oricât de oribile, prefigurează și garantează plinul unei mari realizări de forță, de frumusetate și armonie cosmică.

Dar în afară de negativismul apodictic (uneori sincer și alteori obraznic, constituind o poză a trădătorilor și snobilor), lipsa de iluminare individuală găsește adesea expresie în plângăroșenie și pesimism.

Din viforul dramei naționale, unii istorici și gânditori (artiști), nu se pot ridica la nivelul atemporal al întregului. Isbiti din toate părțile, cântarea lor, adânc iubitoare de neam, ia ton elegiac și se termina în concluzia nedreaptă, neînțeleaptă, a resemnării.

Aci aș vrea să deschid o paranteză și să dăresc o linie de gânduri și afirmații ale lui Mircea Eliade. N'am revista *Indreptar* la îndemână ca să citez cu exactitudine, dar mă strădui să arăt măcar fidelitatea spiritului dacă nu și literei, acelui articol, în care autorul lui Maitrey și al Insulei lui Euthanasius, făcând o largă incursiune în istoria noastră dela Geto-Daci și până astăzi, prezintă aistoricismul acestui spațiu ca pe o mare dramă și nedreptate. Ce s'a ales din splendidele neamuri iliro-trace de odinioară? De ce am fost noi sortiți să suferim numai invazii și nedreptăți, cheltuindu-ne substanța în preistorie? De ce *am fi* bucuroși azi, când vestul nu ne înțelege și ne vinde?

Neam fără noroc, vrea să spună exclamativ, Mircea Eliade. Sub asemenea luceafăr de nenoroc, însăși jertfa lui Codreanu și a generației lui i se pare zădarnică. În loc de a încerca o ieșire practică din mlaștina *a-istoriei*, *Căpitanul* s'a ridicat pe verticala idealului, spre jertfă, făcând neamul să sângere și mai mult, slăbindu-ne temeliiile fizice, ale vieții în lume.

În cele din urmă ideologul român, una din putinele minti cu adevărat luminate și nobile ale generației noastre, încondeiază ca o imensă greșeală faptul că noi, legionarii, ne-am izolat sectar rupându-ne de generația înaintașă nouă, nevoind s'o ajutăm, să-i înprospătăm cadrele, s'o obligăm la idealism și moralitate, prin aportul de entuziasm și jertfelnicie al tineretii noastre.

E un punct de vedere acesta. Si poate fi perfect motivat teoretic. Dacă ne este permis însă să cântărim lucrurile din momentul de față (din acest an, 1957, al exilului, ce pare că nu se mai termina, și al pribegiei prin toate continentele, sub ploaia tuturor desamăgirilor și umilintelor) și depe meridianele democrațiilor vestice, dominate de tehnos-ul american, profund materialist și antispiritual, privind atenți îndărăt, suntem obligați de toate evidentele să admitem că înrolarea noastră cadrelor corupte ale democrației (care numai democrație n'a fost) n'ar fi însemnat decât vărsarea generoasă a unui ulcior de apă de izvor, în imensitatea de apă clocită a unui ocean. Dominați de ei materialicește și otrăviti spiritual prin contactul zilnic, noi n'am fi însemnat, cu toată tineretea și bunăvointa noastră, decât repetarea poveștii cu piticii care ieșiau cu miile din pământ, dar cărora smeul le tăia capetele, de n'ajungea sângele lor niciodată mai sus de glesna ucigătorului. Izolați, în opoziție cu hienele și cu slăbănogii, protejați și ajutați de cei buni din generația unirii, și, pe de altă parte, prigoniți și împinși întâi spre violentă, și apoi spre sacrificiu, noi am creat măcar o legendă de eroism spiritual, o școală de gând și simțire românească. Am ridicat o *Cruce* pe Rarăul destinului nostru național, care să ne ajute orientarea în veac și să ne servească de centru și îndreptar al inimii și faptei, în vremi de restriște și întuneric.

Multe din frământările deceniilor trecute s'au retras din arena politică a neamului nostru, fără să lase nici o urmă. La fel partide politice și oameni. Par'că nici n'ar fi fost. Adevărate umflături ieri, bolnave de glorie și amenințând să ne acopere sufletele cu puroiul lor pretentios și contagios, ochiul critic de azi, oricât de sentimental și binevoitor, nu le mai poate acorda nici locul unei umbre în galeria faptelor cari rămân în altarul icoanelor sfinte, al unei generații. Cu un măturoiu de fier, cursul evenimentelor internaționale a măturat toată pleava lor, spre marile locuri virane ale guoaielor și rebuturilor.

Dar, iată că în ciuda tuturor temerilor, *Școala omului nou român* nu a putut fi sdruncinată de pe temeliiile ei durabile. Legiunea Arhanghelului Mihail stă și pe mai departe ca o mare catedrală de lumină în inima țării și istoriei noastre. Și vremea care trece, dușmanii care o ponegrec și o atacă, îi sporesc măretia și strălucirea. Tot ce a spus întemeietorul ei rămâne curat și adevărat ca litera Evangheliei, iar mormintele cari au întărit spusa lui de foe, constituie un patrimoniu de care generațiile viitoare vor fi mai mult decât mândre.

Am putea crede, oare, împreună cu Mircea Eliade, că linia Căpitanului s'a terminat printr'o greșeală? Poate fi justă consideratia sa, ca, trăind, Căpitanul ar fi dat mult mai mult decât a dat, acceptând crucificarea din noaptea dela Tâncăbești? Înțelegem noblețea acestei revolte și îndurerări, dar nu putem impieta splendoarea unei decizii care învinge lumea și frânge însăși dintii mortii. Trăind, Căpitanul ar fi fost obligat la compromisuri și manevre politice, care ar fi redus mult din aureola *Taborului* românesc. La fel cred și despre ipoteza că ar fi putut să se salveze în străinătate. Exilul înseamnă moarte pentru profet. Țările care-ti dau gazdă, nu caută niciodată altceva decât să-ti frângă cerbicia independenței morale și spirituale, să te facă unealtă a lor, să te exploateze în folosul lor și în contra nației tale. Pe durată lungă orice exilat riscă să devină

un dezertor, dacă nu, direct un trădător. Și menținerea în străinătate nu se poate realiza decât *à contre courant*, cu mare putere de îndurare și neegalata iscusință echilibristică. Ajuns în exil, pus de nemți (cum am fost închiși noi mai pe urmă) la Buchenwald, sufletul lui de haiduc al libertății și al atitudinilor clare, l-ar fi dus la acelaș fatal desnodământ, dar i-ar fi luat supremul privilegiu de a muri pe Golgota Patriei sale, cu adevărat nedreptățit și jertfit, după un proces al caiafelor, care a fost înscenat și a decurs după toate semnele biblice, creindu-i un pedestal de împlinire în glorie, pe care nici o altă dușmănie ori împrejurare nu l-ar fi putut aburca. Corneliu Codreanu a fost un chemat al istoriei românești. Un mare predestinat. Un profet al măririlor românești viitoare și un creator al religiei naționale. El a bătut un drum care i-a deschis puterile de peste veac. A încerca, măcar teoretic, să schimbăm poziția stelei spre care el a mers, sau etapele pe care le-a înscris în lutul și'n azurul României eterne, înseamnă a ne face vânt cu pălăria în mijlocul unei furtuni. A nu ști ce gândim și ce vrem. Și mai ales a nu-l cunoaște, a nu-l fi cunoscut pe Căpitan, și pe cei cu el. Nu e nonsens curat a mai discuta azi dacă Mota și Marin trebuiau sau nu, să-și jertfească fruntile lor de soare la Majadahonda?

Iată de ce nu pot împărtăși amărăciunea de *nenoroc* a lui Mircea Eliade. Il iubesc și-l apreciez cum pe nimeni altul, în lumea literelor și filosofiei în generația noastră, dar asta nu mă poate împiedica să-l contrazic, pentru că faptele îl contrazic. Dar poate că Mircea Eliade nu trebuie luat ad-litteram. Ci în context. În tremurul profund uman al unei inimi iubitoare, căutătoare de adevăr. El l-a cunoscut pe Căpitan. I-a fost, prin Nae Ionescu, aproape, deși n'a fost niciodată legionar cu fișă de cuib și legământ. Și de la el posedă una din cele mai pretioase informații asupra naturii și adâncimii mistice ce stăteau la baza puterii creatoare a Căpitanului. E vorba de-o vizită la Casa Verde a profesorului de filosofie, italian, Evola. Acesta îi văzuse pe Hitler, Gandhi, Mussolini. Scrisese despre ei. Il interesau profetii, marii idoli ai maselor, șefii de mișcări mistice și naționale. Și a venit să-l vadă și pe Căpitan. Cum Mircea Eliade îi fusese student pe vremuri în Italia, a venit întâi la el. Nu pot reda pe larg aici cele relatate de Mircea Eliade (poate le va scrie el undeva), dar mă voiu mărgini să subliniez că după o audiență de aproape zece sau douăsprezece ore, Evola s'a întors total cucerit de forța spirituală a Căpitanului, de noblețea credinței și ideilor care-l mâneau în luptă, menținându-l pe linia onoarei nepătate și a celui mai desăvârșit martiriu creștin.

- Hitler și Mussolini sunt pitici pe lângă acest Căpitan al vostru! E un om extraordinar. M'a captivat. M'a înebunit...

Și profesorul italian a început să înșire despre ce au vorbit. De politică, nici vorbă. S'au afundat în dialectica drumului interior, în mistică și doctrina creștină. Și, oră de oră, oaspele a uitat de fumat și de foame, și a ascultat «judecarea situației», elementele unei noi pedagogii a omului român, așa cum îl voia și-l visa Căpitanul. Omul profund creștin, erou social și învingător al răului din el și din ai lui. Un om în care Dumnezeu să-si recunoască chipul.

Nu voi uita niciodată orele de la Paris în care Mircea Eliade, cu bunătatea și calmul lui atât de caracteristice, cu vocea lui învolburând dangăte de clopot și tristeți de doină, mi-a relatat acest episod al istoriceii întâlniri de la București. El mi-a confirmat ceea ce știam despre Șeful Legiunii, dar într-o lumină și în cuvinte care mie până atunci mi se refuzau.

Oricât ar pare de deosebit în păreri, și oricare ar fi unghiul lui de vedere, eu cred nestrămutat că Mircea Eliade ar putea scrie o carte minunată despre Căpitan.

Și acum ca să mă rezum: înțeleg durerea cinstită care-și sparge lumina în prisma nenorocului. Nu vreau însă să rămân în ea. Pentru că dincolo, se ivesc zorile unei mărimi românești ce nu-și are egalul în nicio epocă trecută.

Destinul românesc e un destin major. De credință și luptă. De jertfă și creație. Am dat omenirii momente care rămân unice prin semnificația și strălucirea lor spirituală. Și din culmea acestor momente am fost totdeauna premergători, deschizători de drumuri. Am avut inimă vizionară. Inghesuiți de spațiul dușmănos și de cotiturile istoriei neprielnice, ne-am înșurubat pe verticala eternă a spiritului, întorcând pământului fata renunțării, hotărârea celui mai nobil eroism, și acceptarea mioritică a morții.

Vom admite, din cauza uraganelor durerii care ne isbesc în noroiu și pe noi, că nu mai este nimic de făcut? Că nu ne mai sta la îndemână decât resemnarea? După ce ni s'a pus în mâni de către Mota cea mai puternică armă de atac și apărare, atât în noi cât și'n afară (cenușa propriei jertfe), ne vom mai teme de ceva? Ne vom mai lăsa abătuti? Nu! Niciodată.

Vom certa poate pe cei adormiți și pe vânzătorii din jurul nostru (asta cred că a vrut să facă și M. Eliade, în Indreptar), dar, cât ne privește pe noi înșine, vom ști totdeauna și pe ce stăm și mai ales spre ce lucefăr mărșăluim.

Celor cuprinși de desnădejde, cu care mi-i dat să mă întâlnesc, le reamintesc, dincolo de vreme, câteva răscruci ale istoriei noastre care arată într'adevăr că avem os de domn: 1) Sarmisegetuza, 2) Ștefan cel Mare, atlet al lui Hristos, 3) Eminescu, 4) Unirea cea mare, 5) Momentul legionar dela 1937 (când neamul românesc s'a regăsit pe sine însuși in adâncurile mistice ale propriului său destin).

Dacă n'ar fi decât aceste cinci jaloane de foc, in toată noaptea care ne-a înconjurat, și ne amenintă mereu, și încă am avea suficientă îndreptățire la optimism, la credința încăpățânată că niciun efort n'a fost și nu va fi inutil pe drumul împlinirii românești. Și mai ales la credința că avem in sângele și in mintea noastră tot ce ne trebuie pentru a ne împlini misiunea ca neam. De mărturisitori, apărători și împlinitori ai lui Dumnezeu.

Vom lua deci aceste cinci puncte ale destinului românesc pe rând și voiu încerca să le redau in lumina strălucitoare, pe care ele au dăruit-o inimii mele, in ceasurile de meditatie și rugăciune, de chemare a celor morți, de smerită scrutare a viitorului, sperând că până la urmă și cetitorul acestor rânduri se va învrednici de aceeași mare bucurie și eliberare interioară, de aceeași mare decizie de a merge până la mormânt, și dincolo de el, pe acest drum al datoriei, al renașterii noastre ca neam.

Și la urmă, pentru că mă adresez celor de mâne și pledez pentru o teză, voiu arăta pe scurt că noi Românii avem cel mai valoros exil. Dispunem, pe platforma artistică și spirituală a lumii libere actuale, de o armată de talente, de genii, cum nici un alt neam nu a dispus vreodată. Suntem prezenți, prin numele de mare prestigiu, prin creațiile geniale, ale atâtor poezi, scriitori, filosofi, muzicieni, încât n'avem de fapt niciun drept la sfială și rușine, la resemnare și pesimism.

Apartinem unui neam mare și nobil. In care Dumnezeu și-a risipit cuvântul și lumina, cântecul și dorul, bunătatea și înțelepciunea, cu o dărnicie de adevărat tată.

I SARMISEGETUZA

Vor vorbi unii de această *Cetate a luminii* dacice, ca de-un punct geografic, ori istoric, ca de locul unei bătălii decisive între două popoare, căutând să găsească antecedente explicative, repercusiuni politice, economice și sociale, într'un anumit spațiu. Eu voiu privi Sarmisegetuza ca un moment al spiritului românesc de totdeauna. Ca o răscruce a destinului nostru pe planetă, și'n lume. O răscruce de jertfire a elementelor, și o naștere, purtând o splendidă menire.

Alte neamuri au la bază contracte federative, cuceriri de suprafață, invazii ori colonizări de teritorii, mai mult sau mai puțin goale. Ori, iarăși, refugieri in masă, retrageri din fata unei prigoane, a unui pericol de moarte.

Nouă ne-a fost dat, dacă ne gândim bine, să ne naștem din jertfă, din însăși cel mai nobil sâmbure al vieții: *moartea*. Lupta, până la cel din urmă bărbat, a neamului dac, și, ca incoronare, jertfa mândră a lui Decebal, in acea cumplit de bărbătească și cutremurătoare întoarcere in Zamolxe, la capătul unei împărății pământene, nu e numai un accident, o întâmplare de toată ziua. Vorbesc, spre noi, din adâncurile tăcerii de atunci, din acea mare simfonie de vitejie și lumină ce s'a împlinit cu prăbușirea de gorun in furtună, a ultimului dac, înțelesuri ce colorează și conturează însăși destinul nostru ca neam, cu prezent și viitor. Ne-am născut din ceva mai adânc și mai esențial decât viata, așa cum o putem vedea din conditia noastră pământeană și limitată. A intrat, in forma născândă, o dimensiune nouă și rară: *seriositatea tragică a eroismului și lumina bucuroasă a jertfei*. Așa cum tot edificiul civilizatiei și culturii creștine stă pe piatră de unghiu a Golgotei, unde o jertfă acceptată cu înfrigurarea Divinității, i-a garantat o nouă unitate de măsură in raport cu realitatea ultimă și cu Dumnezeu, deslegând și eliberând isvoarele eterne ale spiritului uman care tine să-și restituie *Cuvântul* in armonia primară a Fiintei, tot așa și eonul românesc este condiționat de momentul *decebalic*, de deschiderea spre absolut și veșnicie a acelei ferestre de istorie, credință și luptă, care poartă numele de Sarmisegetuza. *Cuvânt*, in care mai vibrează sonoritățile altor spații de jertfe, altor milenii: Sarmatii, Getii. Realități care s'au topit in praguri noi, însumând vibrația mântuitoare a luminii cosmice, in acel «Z» (tuza) ce ne cuminecă, par'că in armonia divina, in simplitatea fericită a tăcerii de peste timp și om. Zumzet al luminii nepolarizate de dinainte de început. Trăind și înaintând prin noaptea și ziua istoriei, adăugându-și vibrațiile spiritului, cu smerenie de mari necunoscuți, la plămada omenirii, noi am purtat, purtăm și vom purta mereu, cu noi, pe aripile cuvintelor ce ne sunt date, pe brațele crucilor pe care ne vom urca, pentru a reface echilibrul dintre bine și rău, măcar o parte din lumina Cetății, ale cărei porti s'au deschis in veșnicie (și'n veșnicia noastră românească) cu gestul regesc al lui Decebal.

Ca o modestă paranteză, fie zis, numai: așa cum, după *crucea lui Hristos*, nu ne mai este iertat să afirmăm sau să credem ca suntem numai oameni, tot așa nici capetele încoronate ce-au urmat și vor urma in spatiul și neamul nostru, n'au avut și, mai ales, nu vor avea dreptul la o linie de conduită inferioară celei a lui Decebal.

Unitatea de măsură a regalității sau Căpitaniei românești nu poate fi alta decât cea care ni s'a pus în mâni -și'n inimă la naștere. Și' dacă suntem cinstiți, trebuie să admitem că istoria noastră și tradiția națională n'au coroane de glorie decât pentru cei aleși dintre noi care s'au străduit să se apropie, cari s'au împlinit pe linia Sarmisegetuzei. Ori măcar în drumul vertical spre ea.

Când ne aplecăm pe propria inimă, să ascultăm acel spațiu al momentului Decebal ne invadează întâiu o nesfârșită tristete. Prestigiile împărătești ale tragediei. Dar mai din adânc, vine altă vibrație: tăcerea care ne transfigurează mărunțul pământean într'o identitate Divină. Cetatea Luminii se confundă cu misterul ființei Pure. Cu majestatea, cu unicitatea (unul înseamnă tot) lui Dumnezeu:

Tăcerea de acolo, în odăjdiile ei de vestală a veșniciei, ne deschide portile de aur ale adevărului. Ne redă condiția edenică. Ne întoarce în raiul din care am fugit. Ne duce acasă!

Pentru că așezarea noastră de aici, ca indivizi și neamuri, ca planete sau galaxii, nu e completă, n'are centru, nici echilibru stabil, fără închiderea cercului, fără contopirea paralelelor. A spune «sunt acasă» într'un cuib pământean, fără a privi prin fereastra larg deschisă a jertfei, spre pragul și dimensiunea cealaltă, fără a-ti condiționa și colora, în fiecare clipă, viața de aci, cu poruncile de dincolo, fără a-ti menține pașii în cadenta muzicii din zarea absolutului, e o mare rătăcire. O dezertare din condiția omenească.

Momentul decebalic n'a fost încă meditat și interpretat în filosofia noastră, nici aplicat suficient în spiritul practic românesc. În rânduiala vieții noastre naționale. Am avut culmi, izolate sau comunitare, în care «*antenele* au auzit și salutat *antenele*». Răbufniri furtunoase spre cer, care au atins grindarul Icoanei. Dar nimeni n'a stat să încondeieze exegeza Sarmisegetuzei, așa precum, bunăoară, Lucian Blaga, a reușit să surprindă ritmul de colină și plai al destinului românesc în «Spațiul mioritic». Vasile Parvan a fost doar un superb început de preotie în marea rânduială a tăcerii dacice. El n'a avut norocul să închidă, în timpul de aci, fraza largă, cu minunate paranteze, pe care a deschis-o. E adevărat că dela el înapoi, știm mai mult despre noi înșine (și sunt convins că de-ar fi trăit în pas cu noi, el ar fi fost cel dintâiu care să-l urmeze pe Căpitanul) și putem găsi mult mai multe justificări pentru «*îndulcirea cu dor de moarte*» a vieții. Dar cuvântul lui n'a coborât încă, întreg, în tabăra de muncă și educație a neamului.

Misterul de peste veac al Sarmisegetuzei va trebui fructificat, înviat, în generațiile românești viitoare. Tăcerea pe care străbunul Decebal a împlinit-o cu spada și otrava din cazan va trebui să prindă carne și os în spiritualitatea românească de mâne. Weltanschauung-ul nostru va trebui să se hrănească din lumina, de dincolo ca dintr'o taină a tainelor.

* * *

Se toarnă acum la Hollywood, un film, «Sarmisegetuza». Nu știu dacă titlul lui va fi chiar acesta; și nu pot spune dacă ele în întregime inspirația fericită a regisorului român Negulescu. Din reportagiile de până acum însă, reiese că va fi un film de mari proporții, ca Quo Vadis, Ivanhoe, Cele zece porunci, ori Cântul Povestea Bernadetei (The Song of Bernadetta) și va încerca să reînvie, în adevărata lumină, o lume care, pentru popoarele vestului, a fost până acum totalmente necunoscută, confundându-se cu noaptea istoriei.

M'a impresionat profund și m'a făcut să simt o nespusă mândrie de român mai ales reportajul unui francez, care, se pare, a fost în România, sub regimul comunist pentru a filma rămășițele Sarmisegetuzei, muntii și codrii din jur, peisagiile mărețe ale Carpatilor. Redând fundalul istoric, legenda marilor bătălii romano-dace, el citează mărturiile istorice și reinterpretează apărarea dacică, terminată în moarte, ca și efortul aproape suprauman al lui Traian de a cuceri *Cetatea*, în termeni foarte favorabili nouă, onorând, în grad înalt, adevărul.

Destinul a vrut să pună în fața lui Decebal pe cel mai mare și mai viteaz împărat al Romanilor. Timp de sute de ani Dacia zădărnicișea orice încercare de înaintare romană în nordul Dunării. Legiunile, pretutindenea biruitoare, se întorceau mereu înfrânte, decimate, de oștile de țărani carpatini, purtând steagul balaurului și primind cu seninătate moartea, când viața nu le mai putea garanta libertatea și dreptul de a stăpâni în propria lor cetate. În cuibul Carpatilor.

Insemnătatea pe care Senatul Roman a acordat-o expediției lui Traian se poate deduce din faptul că Traian, în momentul biruinței, după ce fusese cât pe ce să se retragă și să renunțe la luptă, a proclamat, pentru sărbătorirea victoriei, o sută cincizeci de zile libere în Roma, fără să mai consulte Senatul, după cum era uzul. O sută cincizeci de zile, capitala romană a celebrat o victorie care era cât pe ce să fie cea mai rușinoasă catastrofă. O sută cincizeci de zile de sărbătoare, de jocuri publice și părăzi. De sgomotoase, fanatice aclamații, pentru tribunul care a învins pe Daci, cei mai dârji dușmani pe care Legiunile romane i-au întâlnit vreodată. Si-apoi *Columna lui Traian!* Columna care a mărturisit în piatră legenda vitejiei dace și uluitoarea soluție decebalică! Soluție pe care biruitorul n'a bănuț-o. Pe străzile Romei au fost purtați, drept prizonieri de

războiu, câțiva țărani daci, ori ciobani rămași în viață prin cine știe ce coclauri de munti, păzind stânilor. Căpetenia Dacilor însă n'a putut fi arătată Romanilor, decât prin emblema supremei tăceri. Prin respectul pe care orice națiune vitează îl acordă morții. Prin bucuria fără egal, pe care a înregistrat-o în toate inimile romane știrea că vulturii Carpatilor au fost doborâți.

Felul acesta de a vedea lucrurile nu vrea să diminueze cu nimic victoria lui Bădica Traian, ctitorul noului neam românesc. Și pe partea lui, a învins, lumește, iscusinta, tenacitatea, disciplina legiunilor imperiale, numărul lor copleșitor. Cu siguranță însă, decizia de destin dela Sarmisegetuza a înregistrat în eternitate doi biruitori: Traian și Decebal.

Timp de aproape un an, spune reporterul francez, reproducând isvoare istorice, Cetatea a fost apărată de femeile dace. Decebal mai rămăsese înconjurat de câțiva căpitani ai oștilor sale. Soldații toți îi căzuseră. Atacurile îndârjite ale legionarilor erau respinse de femei, purtând straie bărbătești. Un spirit de sacrificiu, un eroism uman, cum istoria rar a cunoscut. Și din aceste femei dace, măritate cu legionarii romani, s'a plămădit neamul românesc de astăzi: Oare numai de astăzi? E o îndrăsneală a spune: de totdeauna? Celor care iau accent de bocet în judecarea vremilor de mare cumpănă de azi, le-as răspunde, că nu e deloc o îndrăsneală a vorbi despre o veșnicie a neamului, *a fenomenului românesc*. Nu știm exact de câte milenii trăim pe aceste meleaguri. Toate neamurile din jurul nostru au venit de undeva. Numai noi n'am venit de nicăieri. Herodot și ceilalți istorici ai antichității ne-au găsit aci; frați cu stejarii și brazii, străjuind culmile Rarăului și ale Detunatei, bătând vadul Dunării. Dar chiar dacă nu ne-am începe istoria decât dela acest prag de orbitoare lumină al Sarmisegetuzei și încă am avea dreptul să înfruntăm veșnicia și să disprețuim noaptea trecătoare, prigoanele și uraganele dușmăniei. E atâta măreție, atât accent divin în mândria gestului decebalic, încât nu cred că poate exista inimă românească (și nici nu va exista vreodată) să nu simtă un fior de mare regăsire și biruință interioară, de mare bogăție spirituală, în contemplarea epopeii dela Sarmisegetuza.

Legiunile din Dacia nu veniau de pe maidanele Romei îmbogățite și decăzute. Ci dela marginile imperiului, aducând cu ele multă sănătate morală și fizică, simplitatea disciplinată a vieții de legionar, eroismul fără paradă, însă aspru și de mare ținută, al tipului de om războinic ce-a ridicat marele dom al imperiului roman. Spiritul acestor ostași a înviat rând pe rând în Arcașii lui Stefan eel Mare, în revoluționarii Căpitanilor și Craișorilor, pe obcinele de sânge și foc ale revoluțiilor noastre naționale, în ostașii care ne-au dat unirea cea mare, în legionarii lui Corneliu Codreanu, care au primit moartea, în Ciucuri, Vasluiuri și Jilave, cu aceeași seninătate de Sarmisegetuză și, în cele din urmă, în ostașii români ai generației legionare (căci ostașii pe care i-a trimis Ion Antonescu în Rusia erau copiii spirituali ai lui Corneliu Codreanu și ai lui Mota) care i-au bătut pe Rușii comuniști dela Prut și până'n stepele Calmuce și Stalingrad. Atitudinea mioritică în fata morții și a nedreptății istoriei, trebuie căutată tot acolo. În inima Carpatilor. În lumina și seninătatea morții decebalice. Cetatea dela Sarmisegetuza e, într'adevăr, Cetatea Luminii. Și neamul care vine din această cetate nu poate fi decât Neamul Luminii.

Se poate că nu vom mai avea șanse de extindere orizontală, de a deveni o mare putere istorică și de a înscrie în cartea planetei un ev politic românesc. Zic: se poate. Dar cine poate să știe? Vreau să vorbesc însă de dimensiunea verticală a posibilităților românești viitoare. În spirit, granițele unui neam sunt limitate. În competiția culturii, a onoarei, a geniului creator și a perfecțiunii spirituale, e loc infinit și pentru noi. Și, pe acest plan, valorile nu pot fi acoperite, date la o parte. Nu există forță în lume care să învingă, să distrugă lumina. Așa cum ne-am impus atenției omenirii în trecut, așa vom continua să facem și'n viitor, până când calitatea noastră de Premergători ai istoriei, ne va da și dreptul la un cuib pământean temut și respectat. În care liniștea să se împerecheze cu bunăstarea, rugăciunea cu pacea interioară, creația noastră cu voia lui Dumnezeu, ridicând stâlpul de mijloc al «Impărăției» de care vorbește Mântuitorul.

Gândesc adesea la simplitatea și ospitalitatea țăranilor noștri, la felul lor unic de a se resemna în fata încercărilor și de a vorbi cu Dumnezeu, la splendida noastră omenie, la miraculoasa noastră putere de a ne marca prezenta în toate momentele de răscruce ale istoriei, și nu pot să-mi opresc o smerită îngenunchere în inimă, o lacrimă fierbinte, de mulțumire și mândrie, în colțul ochilor cari văd Lumina.

* * *

Curând filmul Sarmisegetuzei va fi rulat în toate marile orașe ale Vestului. Se va vorbi iar de neamul de plugari și ciobani din Carpați. De neamul atât de mișelește vândut la Ialta. De neamul crucificat de fiara comunistă. Și odată cu dâra de mirări și întrebări stârnită de imaginile cinematografice, tridimensionale, ale peliculei, își va face loc în lume, mai adânc, dreptatea românească, apropiind ziua eliberării. Ziua biruintei.

II ATLETUL LUI HRISTOS

Alte neamuri își scriu istoria orizontal. În planul șesului, al câmpului. Noi ne-o scriem (după cât se poate descifra până acum) vertical. În planul muntelui. Isbucnind, condensat, spre cer. Împlinindu-ne în unicitatea unei creste; pentru ca apoi, prin alte sute de ani, să mășăluim prin valea plângerii, prin întunerecul fazelor negative. La nivelul marilor prigoane și al îndelungilor îndurări.

Așa trebuie privit și înțeles momentul românesc al Moldovei Domnului Ștefan. Culme, care înseamnă secole de viață națională la subnivel. Provincie, care acoperă geografia întregului românism. Și nu numai geografie a noastră, ci a însăși împărăției creștine din acea vreme.

Întregul edificiu al lui Hristos s'a rezimat la un moment dat pe umărul unui singur atlet: Domnul Ștefan. Par'că citesc: «Io, Ștefan Voevod, Domn Moldovei și atlet Creștinătății»...

Când i-a scris «cartea» de multumire, Papa dela Roma a definit însuși destinul neamului românesc în lume: *atletie întru Hristos*. Serviciu lui Dumnezeu. Împlinire a vieții pe dimensiunea eternă a spiritului.

Biruitori în Ierusalim, de-alungul cruciatelor, musulmanii visau, acum, cucerirea Europei. Gurile Dunării erau poarta spre această catedrală a umanității. Așa cum altă dată ele au fost piatra de încercare a oștilor romane, punctul de mărire și decădere al imperiului roman. Așa cum ar fi în zilele noastre direcția de înaintare, de contact cu Mediterana, pentru oștile imperialiste rusești.

De fapt expansiunea Rusiei comuniste de astăzi nu înseamnă nimic altceva decât aceeași sălbatecă tendință a păgânătății asiatice de-a cuceri Cetatea Luminii, locul unde Dumnezeu a binevoit să se reveleze mai plenar în om.

Pe vremea lui Ștefan eel Mare, pericolul de moarte pentru cetatea creștină îl constituia Semiluna. Războinici, tari în credința lor, bine organizați, Turcii tinteau în dorul lor de expansiune Viena, Berlinul, Parisul. Dacă acest uriaș car de război, de groază și moarte, n'a strivit în năvalnica lui înaintare domurile evului mediu și perstolul sfânt de la Roma, faptul se datorește buturugii, ciotului românesc, ca să ne exprimăm în limbajul lui Mircea eel Bătrân. Întreg Aliotmanul s'a împiedicat de ciotul creștinătății românești și s'a răsturnat. N'a putut trece mai departe. Lovindu-se de domnii și oștile românești, în Muntenia și Moldova, Turcii au repurtat biruințe la Pyrrhus și și-au consumat în atâta substanță războinică, încât atunci când au atins Viena pe la 1680, ei nu mai reprezentau decât umbra și amintirea puterii de altă dată și au putut fi ușor și definitiv respinși. Dar și aici, la Viena, fie notat în treacă, ciotul românesc a fost prezent întru apărarea lui Hristos. Voevozii Moldovei și Munteniei au continuat linia tradițională și creștină, au împlinit testamentul spiritual al lui Ștefan eel Mare: s'au dus să oprească păgânătatea, conștienți ca-si îndeplinesc o supremă chemare, ce-si apăra la Viena propria țară.

Dar să ne întoarcem la Domnul Ștefan. El a însemnat o sinteză a creștinătății la acea vreme și o culme a conștiinței românești. Un munte de lumină al geniului nostru războinic. Imbrățișând cu tronul lui jumătate de veac, el a înscris în istoria și viața neamului nostru o epocă de glorie, la care mereu ne vom întoarce dacă vom vrea să trăim, să fim noi înșine, și să dăm lumii o împărăție românească de mare strălucire și rodnicie spirituală.

* * *

Se întâmplă să scriu aceste rânduri pe vaporul Skaubryn, în drum spre Europa, și e tocmai 2 Iulie, ziua morții Domnului Ștefan. Emoționat și cutremurat în inima mea, mă aplec asupra spațiului românesc și aud Buga dela Putna sunând: «Mii de clopote dau veste: Ștefan Vodă al Moldovei, Ștefan Vodă nu mai este»...

Ce jale trebuie să fi fost, cu adevărat, atunci, în toate plaiurile Moldovei, în toate sufletele!

Se împlinesc anul acesta 500 de ani dela urcarea lui pe tron. Jumătate de mileniu de destin românesc, clădit pe piatra de unghiu a credinței, vitejiei și înțelepciunii lui Ștefan cel Mare.

Azi, cu țara încălcată de alti păgâni, dușmanii lui Dumnezeu și creștinătății, cu neamul rob și amenințat cu genocidul, aniversarea aceasta ia, în spațiul românesc, forma unui uriaș dangăt de clopot. Dangăt de jale, de rugăciune, de moarte...

Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea din nou puterea de atleti ai crucii pentru a ne menține viața și a ne împlini destinul. Misiunea pe care El ne-a dat-o la portile nopții asiatice, la poalele Rarăului.

* * *

Dacă stăm să răzvedim bine acea vreme, câștigăm convingerea că luptele lui Ștefan cel Mare cu Ungurii, Polonii, Tătarii și chiar cu Muntenii, n'au fost nimic altceva decât truda de a clădi o cetate puternică din care pe urmă să poată opri înaintarea turcească. Această inimă de împărat român n'a râvnit niciodată țara nimănui, n'a încălcat, decât pentru a se apăra și a împinge îndărăt. El și-a apărat numai nevoile și neamul. Și, în fata năvălirii musulmane la Dunăre, și-a dat seama că «de va cădea această poartă a Moldovei, va cădea toată creștinătatea și tot Apusul». De aceea, ascultând de porunca lui Dumnezeu, el și-a luat misiunea de apărător al cetății, tinând mereu contactul cu cerul prin rugăciune și prin ctitoriri de biserici și mănăstiri, după fiecare bătălie. Și Dumnezeu a învrednicit sceptorul lui de atletică putere, iar mintea lui de splendidă viziune, cuminecându-i inima în dragoste și neegalată înțelepciune. Timp de 50 de ani cerul Europei s'a răzimat deun stâlp de mijloc: *Moldova*.

Alți domni și căpitani de oști biruitoare si-au facut colonne de marmoră în aur. El și-a lăsat doar chipul zugrăvit pe-o copertă de Evangheliar: rugându-se în genunchi. Romanii când i-au învins pe Daci au sărbătorit și petrecut 150 de zile în șir. Moldovenii lui Ștefan cel Mare, după fiecare victorie (ca și după fiecare înfrângere) se adunau ca să clădească biserici, cărând și dăltuind piatră, cioplind altare și uși împărătești, zugrăvind icoane și turnând clopote.

Stând de vorbă cu cerul. O mare diferență în înțelegerea misiunii pe pământ, în cetirea semnelor istoriei, între noi și alte popoare.

Papa, când a scris cuvintele «Atleta Christi», n'a exprimat decât o evidentă, n'a dat curs decât unei nestăpânite admirații, dându-și seama că neamul moldovenilor, dela

marginea cetății creștine, a arătat încăodată adevăratul drum al biruinței întru Hristos. Iar Dlugosz, cronicarul polon, când l-a numit *Print*, pe Domnul Ștefan, demn să conducă bătălia tuturor popoarelor în contra Turcilor, n'a făcut decât să recunoască geniul de uriașă forță spirituală a voevodului nostru.

Ne-am plasat prin El la o răscruce a istoriei, de care vom fi mereu mândri. La care va trebui mereu să ne întoarcem, pentru a lua lumină, încurajare, putere.

Genial în organizarea socială (a creat o elită românească, vrednică să se mențină timp de patru secole) și'n purtarea războaielor, el a transformat Moldova în Mănăstire, dedicând-o lui Dumnezeu, legând viața neamului de aci, cu legile sfinte ale cerului, garantându-i astfel eternitatea.

* * *

E ușor astăzi să ne dăm seama că respectând Testamentul lui, noi nu vom muri ca neam, prin oricâte încercări am mai trece.

Geniile recunosc geniile. Mihai Eminescu a slăvit în Domnul Ștefan cea mai înaltă culme de împlinire românească de dinaintea lui, arătând că pe plan social noi n'am avea nevoie să imităm maimuțarește, apusul, ci numai să continuăm, să desăvârșim ordinea socială înfăptuită în Moldova glorioasă dintre 1450 și 1504. Iar când decăderea contemporană îi întuneca sufletul, Ipoteșteanul a invocat în *Doina* pe voevodul crednei și luminii noastre:

*«Ștefane, Măria Ta,
Tu la Putna, nu mai sta...
Tu te'naltă din mormânt
Să te-aud din corn sunând,
Si Moldova adunând...
De-i suna din corn odată»...*

Recităm versurile Doinei, azi, și'n lacrimile care ne inundă ochii se frânge strălucirea unei lumini de veșnicie. În inimă, Moldova ni se face cât lumea, și coroana Domnului Ștefan acoperă tronul «dmpărăției lui Dumnezeu». Ea devine simbol sfânt, al spiritului care suferă, unul după altul, asalturile turbate ale satanismului materialist de totdeauna.

E ușor să ne dăm seama în ce constă măreția Moldovei lui Ștefan cel Mare. Dar nu vom greși niciodată dacă ne vom aminti, cu mare conștiinciozitate și smerenie, jertfa de vieti omenești pe care această apărare a lui Hristos a cerut-o. La Valea Albă Ștefan n'a ezitat să-și arunce în foc toată elita și întreaga oaste. Moldova i-a rămas, după această bătălie, literalmente decimată, pustiiată. Și totuși, tocmai pentru faptul că n'a cruțat nimic, Dumnezeu i-a prefăcut înfrângerea în victorie.

După asemenea confruntare cu spiritul de jertfă întru apărarea unei credințe, Turcii n'au mai știut ce să facă cu biruința repurtată. S'au întors, obosiți și zăpăciți, acasă.

Fortele care conduc lumea nu sunt numai de ordin material. Ceeace vedem noi in istorie, e numai a treia parte a realității. Cine știe să-și asigure ajutorul lumii nevăzute, poate trânti la pământ forte pământești cu mult mai numeroase decât ale sale. In fața cantității materiale, contează, in luptă, calitatea jertfei.

Aceasta e lectia splendidă pe care ne-a dat-o Ștefan cel Mare, Sfântul lui discurs din urmă.

Să ne întrebăm acum cinstit, cu smerenie, judecând la rece. E, oare, posibil, ca un neam care a trăit o asemenea culme de spirit, de împlinire in destin, să fie distrus, ori aruncat la periferia istoriei?

Stăm cu smerenie in fața lui Dumnezeu și spunem: *nu*. Atâta vreme cât nu vom uita testamentul vulturului dela Suceava, cât vom fi vrednici să auzim și să înțelegem glasul care ne vine din mormântul dela Putna, și vom împlini voia lui Dumnezeu, nu avem a ne teme de nimic. Jertfelnicia ne va ajuta să ieșim biruitori din toate încercările cu dușmanii. Pentrucă noi suntem ostași ai luminii și adevărului.

* * *

Dar istoria lui Ștefan cel Mare nu poate fi cuprinsă in cuvinte. Ea trebuie meditată îndelung, de fiecare minte și inimă de Român, până la confundare și iluminare. Pentru a ajunge in contact cu sufletul Domnului Ștefan, e nevoie de-o adevărată initiere. De-un pelerinaj continuu la locurile bătăliei lui, la altarele mănăstirilor pe care el le-a ridicat drept multămită lui Dumnezeu, la mormântul in care-i odihnesc osemintele.

Noi, generatia legionară, ne-am împărtășit din lumina lui Ștefan cel Mare, prin Căpitan. Mai mult decât orice profesor de istorie, Căpitanul a știut să ne predea istoria românească in mod nemijlocit, purtându-ne pe locurile sfinte, învățându-ne să cerem, in ceasurile de nevoie și restriște, ajutorul celor morti, să facem apel la spiritul marilor noștri străbuni, convingându-ne că ei stau mereu gata să ne ajute in lupta noastră pentru neam și Dumnezeu, și că ne pot fi isvor viu de îmbărbătare și biruintă, in toate mcercările. Intru aceeași strădanie, de a atrage ocrotirea și ajutorul strămoșilor in balanta Legiunii, el a tinut ca jurământul primilor legionari să fie depus pe tărâna adusă depe toate locurile marilor noastre bătălii istorice, pe țărâna sfintită cu sângele soldatilor noștri căzuți vitejește în lupte. Obligati să poarte sacușorul cu această tărână la gât, ca pe cea mai înaltă distinctie, legionarii jură să-si țină inima deschisă in fata poruncilor cari vin din adâncul istoriei și pământului românesc. Să ne ajute Dumnezeu ca acest jurământ să nu fie întrerupt și uitat niciodată.

* * *

Am pornit să vorbesc de Domnul Ștefan, poposind câteva momente pe culmea acestui munte de lumină care a fost Moldova in a doua jumătate a sec. al XV-lea, pentru a ajuta pe unii confrati să învingă desnădejdea exilului de astăzi. Ii aud uneori vorbind negru de viitorul românesc și m'ar durea mult să știu că atitudinea lor vine din necunoașterea istoriei, din lipsa contactului direct cu jertfelnicia și gloria străbunilor noștri. Lumina dela Putna ne învață că neamul nostru nu poate muri. Să luăm seama să nu murim noi, lăsându-ne disperării, neajutându-l, trădându-l. Pentrucă de vom face așa, in ciuda acestor formidabile evidente, vom muri moartea cea fără înviere.

III LUCEAFĂRUL

Acest de-al treilea moment al afirmării românești in eternitate, in ciuda pesimismului pe care unii critici și interpreți l-au cetit in opera lui Mihai Eminescu, aduce atâta lumină spirituală și o atât de evidentă biruintă pe seama neamului nostru, încât esenta gândirii și simțirii eminesciene se suprapune cu însăși geniul in definiția lui pură și ctitorește frunte de cer românismului de totdeauna.

Frânt de timpuriu in ceea ce numim noi viata pământeană, maturitatea creației sale poetice, înțelepciunea gândului său politic și incandescența dragostei sale de neam și țară, îl vădesc de-o esență cu adevărul revelat și-l plasează in panteonul neamului pe treptele cele mai înalte ale riscului spiritual, in drama umană a luminii și a regăsirii Divine.

Prin Mihai Eminescu noi ne-am validat in fața minții cosmice. Unul dintre noi a avut comunicare directă între mintea sa și nesfârșitul Divin, nesfârșit căruia îi place să se'ntruchipeze'n poezie, in gândirea înțeleaptă, in eroismul social, national și politic, și să'nveșnicească geografia și istoria neamurilor cu superbe dimensiuni verticale. Și datorită lui, ne-am mântuit și înveșnicit și noi. Tot ce s'a creat genial între 1850 și 1950 in neamul nostru e, pe linia mare, deschisă de Eminescu: folclor, artă servită cu jertfelnicie, și cu tot fanatismul și desnădejdea ce reies din exilul nostru in lume, naționalismul in tot ce are el mai nobil ca gândire și mai eroic și creator pe plan politic și social, și filosofia trăirii și libertății interioare, a comuniunii cu întregul, cu lumina

mistică și prestigiile inimii care se botează în flăcările cunoașterii și'n raiul liniștii și tăcerii Divine, totul a fost continuat și potentat în limitele trasate de el. Spațiul mioritic al lui Lucian Blaga răspunde undeva'n Doina și'n Scrisoarea a treia. Curentul Gândirii pornește de undeva din articolele lui politice și se revarsă, după distanțe colosale în câmpul ortodoxiei românești, din nou, în sferile de foc ale Ipoteștanului, întregind icoana de peste veac a neamului.

E într'adevăr, în poezia eminesciană, ca și-n gândirea lui politică, un spațiu atât de magnific, o lumină atât de densă și mântuitoare, încât studierea lui intensă e mai mult decât o datorie pentru orice suflet român de-acum încolo. E o condiție a învierii și a eliberării interioare. Contactul îndelung și profund cu apa vie, de gândire și simțire a celui pe care-l numim Luceafărul, e poarta de aur a cerului Orice firimitură din el, e un univers în sine. Un vers, ori de unde l-am lua, deschide ferești largi spre eternitate. Inima cuprinsă'n dangățul de jale al plângerii eminesciene ne redă conștiința raiului și ne miruie fruntea cu nemurire. Iar mesagiul gândirii și al luptei sale politice, ne inițiază într-un neam. Străbunii, la cutremurătoarea lui chemare de corn, se mută'n noi, ca să fie mai prezente și mai vii, ca să ia poartă cu noi în furtuni și'n logodirea cu moartea. Iar munții, codrii, plaiurile și apere țării, își înalță crestele, își înfig rădăcinile, își leagă holdele, și-si adâncesc albiile, în noi, în imensitatea bulgărului pe care-l purtăm într-un plinire a voii lui Dumnezeu.

Personal, am fost poate de-o sensibilitate mai vădită, când, cetindu-l, am simțit că Eminescu mă judecă, mă învață a fi și a muri, și mă schimbă la față. Unele locuri din poemele lui cum e catrenul:

*«Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet,
Sufletul nemângâiet.
Indulcind cu dor de moarte»*,

ori versurile:

*«Si se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii'ntunecând»...*

au avut totdeauna pentru mine o incantație de dincolo de orice descripție. Dorul de moarte, chemarea liniștii de veci, confundarea lutului de aici cu veșnicia, undeva pe zarea sufletului nemângâiet, deoarece acesta e ars de setea de absolut, de bucuria întregului, au găsit în mine ecouri atât de largi, atât de tulburătoare, încât îngenuncherea mea a trecut dincolo de ceea ce numim în deobște artă, mult mai departe, în rugăciune și'n împărtășirea din cuvântul biblic, din Lumină. La fel, și cu «zarea lumii», întunecată de fluturarea aripilor, de cârduirile păsărilor pornite toamna spre țări mai calde, în timp ce codrul se leagă'n bătuț de ploaie și de vânt, cu crengile la pământ. Lumea'ntunecată s'a întins în conștiința mea mult mai departe decât zarea românească, într-un timp, altul decât cel al calendarului nostru, bătând marginile de foc ale altor mii și mii de sori, și provocând în mine o transcendere, o posibilitate de evadare, de întâlnire față'n față cu natura Divinului omenesc, atât de puternice încât ritmul din poem, acoperindu-se cu un nou univers, revelat de infinitul inimii aprinse și al gândirii intuitive, m'a ajutat să-mi regăsesc centrul, să mă știu, să mă simt vindecat de toate rănilor foamei și ale batjocurii omenești, și să pornesc curajos pe drumurile românești ale afirmării, ale creației și plinirii, în toate domeniile. Pe drumurile legionare, deschise, într-un românism, cu târnăcopul unei nemaipomenite puteri de credință și de jertfelnicie, de către Căpitan și Mota.

Dar, să nu vorbesc numai de mine. Eminescu ne cuprinde pe toți. Cine nu s'a întors, din Scrisoarea a treia, mai român decât a fost? Cine, ascultându-l pe Mircea cel Bătrân, n'a venit acasă, în timpul său, hotărât să-și apere mai dâr și mai jertfelnic, moșia, nevoile și neamul? Care din noi sau din cei de mâne, cetindu-l pe Eminescu, în limbile străine, și comparându-l cu marile genii ale altor neamuri, nu se va simți mândru că e român? Și intuindu-i culmile pe care s'a măsurat cu zările de foc ale experienței interioare, care din fiii neamului nostru de mâne nu se vor simți vindecați de pesimisme și de toate complexe de inferioritate?

Ceea ce a putut fi pesimism pentru generația lui Maiorescu și pentru cei de la 1900, n'a fost în fond decât că dimensiunea eminesciană era prea mare, insuportabilă. Un revers. Maiorescu a spus amărît că n'a tinut osul lui Eminescu (gândindu-se poate și la cel al neamului), dar adevărul e că osul generației de atunci, neavând perspective și distanța necesară, nu ținea el la tensiunile înalte și la incandescentele eminesciene. Lumina prea puternică orbește, pare întunecată. Zările de foc consumă și nimicesc. Luceafărul venia cu atâta atotcuprindere și cu o vibrație așa de uriașă, încât delă răscrucea nervilor lui sfărtați, nu putea nimeni înțelege dialogul cu Dumnezeu: «atâta foc, atâta aur, în inimi tu ne-ai pus!»! Nu putea nimeni depăși durerea proprie, pentru a se prosterna, cu desnadejde, în fața majestății eterne și a setei de repaos, dacă nu, măcar cu bucurie și jertfelnică

dăruire în fața acestui splendid jurământ al condiției și luptei pământene: «Toate-s praf, lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi».

Generația noastră însă, de sub presiuni de trăiri și dureri mult mai mari, dela răscruci de istorie mult mai grăitoare, a putut să-l vadă pe Ipoteștean urcând zarea eternității românești, metaforizat în Luceafăr. Astru care privește, totuși cu intensă grijă, la felul cum ne petrecem noi norocul, și cum ne petrece norocul pe noi îngenunchind cu noi, scăpărând în cremenea luptei și ridicându-se, odată cu răsmeritele noastre de faptă, gând și credință, tot mai sus, pe bolta nesfârșită a vieții ce nu cunoaște oprire și moarte.

Pentru generația legionară Eminescu a devenit biblie de artă și nationalism. Frazele articolelor din Timpul au găsit în noi răsunset de goarnă și ne-au obligat la legăminte testamentare, la revizuirea coordonatelor de conștiință și la însăși schimbarea radicală a vieții, a atitudinii față de mediul înconjurător, față de fericire și moarte, și, în cele din urmă, la restructurarea a ceea ce s'a numat concepție despre lume și viață: Weltanschauung. El ne-a dat un Weltanschauung românesc, pe care Căpitanul a vrut să-l împlinească într-o profundă trăire mistică, pe plan individual și național, crescând pe meridianele doctrinei lui un român erou, capabil de înaltă creație și dăruire într-un neam, tintind binele, frumosul și adevărul, și interpretând istoria drept o desfășurare a voinței Divine.

În general, se crede (cel puțin așa tin să afirme unele religii) că omul, ca individ (nu ca specie), se poate mântui căutând un raport direct cu Dumnezeu. Cultivând un dialog interior cu întregul, ademenind lumina în plaiurile de întunecare ale inimii. Dar, misticii, deci, tocmai aceia cari au trăit lumina dinlăuntru, stau mărturie că noi ne mântuim numai odată cu neamul din care facem parte, și, în cele din urmă, vom învia odată cu omenirea (împreună cu toate neamurile) la judecata de apoi. Poartă obligată a mântuirii e deci neamul, viața socială, grija de cetate și jertfa pentru mărirea și mântuirea ei. Egoismul religios, individualismul feroce, oricât de moral și însetat de cer, nu înseamnă decât o treaptă a mântuirii. Vâltoarele luminii interioare ne scot din găoacea individualismului, din propria singurătate, și ne aruncă în singurătatea multimilor de același sânge și destin cu noi, în sbaterile lor uriașe, în epocile de istorie și de cultură, pe care ele le crează pentru a înfrumuseța fața lumii și a continua sfânta trudă a lui Dumnezeu din cele șapte zile de început. Și învățătura pe care ne-o aduce Mihai Eminescu e tocmai aceasta: nu există mântuire în afara neamului. De aceea, la el arta se confundă cu politica, filosofia cu religia, rostind același nume majestos pe care-l îndrăznește și rugăciunea cea mai curată și umilă: Dumnezeu.

Ne-a trebuit poate acest exil, cu toate nădejțile și desamăgirile, toate ororile și splendorile lui, ca să vedem mai bine, mai detașat, adevărul mesagiului eminescian. Ieri versurile: «Cine-a îndrăgît străinii, mânca-i-ar inima câinii», puteau părea unora dintre noi, drept șovinism și exagerare, derogare dela umanitate și contrazicere a poruncilor aduse de Mântuitorul. Azi însă, după ce am văzut și suferit pe propria carne ceea ce fac, în viața lor de toate zilele, tocmai neamurile care predică umanitarismul și cosmopolitismul, și mai ales după ce ne dăm seama că răul din omenire (decăderea morală și exploatarea omului de către om) se datorește tocmai perversității de a ataca legile nationalismului în exterior și a le aplica cu habotnicie și suprem egoism acasă. Calea spre înțelegerea mărturisirilor și profețiilor dela Timpul, ni-i mult mai deschisă. Iar versurile citate mai sus, nu ne par deloc neomenoase și răbind adevărul. Ci din contră, ele pun blestem pe cei ce calcă lumina'n picioare, pentru că străinismul se confundă, pe planul mare, cu păcatul, cu introducerea microbilor ucigători în organismele sănătoase. Și cine favorizează pe străin, trădează sănătatea, lumina. Il batjocorește pe Dumnezeu. Li aruncă cu noroiu și întunecare în obraz.

Cred, azi, nestrămutat că Eminescu va crește pe cerul destinului românesc în raport direct proporțional cu numărul deceniilor și secolelor. Și vreau să se știe: neamurile cari fac atâta caz de umanitate și ne acuză pe noi de huliganism când îndrăsnim să ne scuturăm gâtul din jugul străin, merg la ele acasă, în sânul comunității lor sociale, spirituale și politice, tocmai pe adevărurile formulate și sfântite de tatăl poeziei românești. Pe legile ordinii naturale. Pe poruncile ethosului național.

Tot ce ni s'a spus de către Dimineața și Adevărul la noi acasă, e minciună sfruntată. Neamul care a tipat umanitatea, cu obrăznicie de măscărici, la toate răscrucile planetei, și-a întemeiat acum o *Patrie*. Israelul. Ovreii care nu l-au scos pe Eminescu din *nebunul și huliganul gândirii*, îi aplică acum doctrina în pământul Palestinei.

Ce vom face noi? Vom asculta de cutare Nuhăm, bolborosind fraze șiret ticluite «ce din coadă au să sune», ori ne vom pune, credincioși, fruntea sub patrafirul marelui patriarh al gândirii românești de totdeauna și vom purta neînfricați, precum strămoșii noștri traci, steagurile mării românești, peste prigoane și morminte, spre un Rarău al unei sfinte noastre împliniri.

Răspunsul e clar și e în inima tuturor aceluia care-și zic Români. Și cu asta suntem pe-o linie atât de formidabilă, cu atâta acoperire în aur la băncile adevărului, încât nu trebuie să ne mai fie teamă decât de

păcatul și lașitatea din noi și de Dumnezeu care s'ar putea supăra dacă n'am înțelege și urma chemarea și testamentul politic și spiritual al lui Eminescu.

E atât de complet Eminescu în gândirea sa, atât de profetic rotunjit în verb, încât nimic nu i-a scăpat din problemele ce se pun astăzi. El a preamărit conservatismul și linia curată a tradițiilor românești, în fața invaziei străine și formelor politice și sociale de import. Și a spus un cuvânt stătător pentru spiritul românesc, vovodal, apropiindu-se foarte mult de ceea ce a însemnat, pentru generația legionară, *Căpitănia*. Undeva, el vede chiar generația noastră par'că urcând Golgota cutremurătoarelor ei jertfe (citez din memorie): «vor veni alte mâni mai pure să ridice steagurile mării românești spre culmi de glorie, spre luceafărul tainei de peștea veac». Și totuși maturitatea gândirii lui n'a admis dictatura, tirania. El n'a putut vedea neamurile la discreția unei singure vointe. Între tiran, pe care neamurile k-au doborât totdeauna cu pret de cutremurătoare însângerați, și între democrația coruptă, bazată numai pe alegeri, el a văzut o cale de mijloc, a selecției și a reprezentării populare. Exact ceea ce Căpitanul îndrăznește să definească prin *ecumenicitatea națională*.

Dar să ne întoarcem la rostul acestei confruntări cu Luceafărul pe planul exilului. Și nu numai în exilul de acum. Ci și în altele care ar putea urma, pentru a încerca și căli pe cei de mâne. Ci și în orice fel de altă robie și nenorocire ce s'ar putea abate asupra neamului nostru, Eminescu e unul din marii noștri morți, străbunul pentru care moartea a însemnat înviere, și al cărui cuvânt ne e astăzi (și ne va fi cu atât mai mult mâne), *pânea noastră cea de toate zilele*. Bând din izvoarele lui de apă vie, chiar dacă aceste izvoare sunt acolo, unde muntii pericolelor se ciocnesc coamă în coamă, nu vom fi doborâți niciodată de sete. Și mâncând pâinea lui frământată cu lacrimi și dospită cu dor, coaptă pe vatra dogoritoare a destinului românesc, nu vom ajunge niciodată atât de flămânzi încât să cădem pe drum, sau să întindem mâna la blidul de linte oferit de străin, drept preț pentru neluptă și trădare.

Prezența eminesciană în neamul nostru, în secolul nostru și în noi, ne salvează din toate neputințele, ne admonestează demisiile, și ne obligă la mers înainte, la afirmare și jertfă. Căci nu este jertfă mai mare decât aceea de a te sfărma pe tine pentru frați, de a-ți ucide mecanismul propriei tale minți, prin aventurarea în zările de foc ale inimii și etemității. Prin jocul riscat de-a *uitarea și pierderea proprie* în infinitul și majestatea minții cosmice.

Spune Rilke undeva, că acolo unde se mântuie unul dintre noi, se mântuie și secolul și lumea. Cum ne-ar mai putea fi frica de neant, după victoria lui Bădia Mihai? Și cine ar putea visa victorie mai mare ca a lui?

În fond el ne-a învățat, în mod definitiv, că nu se poate muri. «N'am crezut că voi putea să'nvăț a muri vreodată», vrea, precis, să'nsemne că el a învățat a, muri cufundându-se în abisurile infinite ale inimii și că știind muri, ni-i dat a birui moartea, a-i rupe ghiarele și colții. De asta trăim și facem experiența în lume: ca să'nvățăm a muri, ca să nu murim, murind. Ca să «trecem» conștienți și vii, continuând procesul gândirii, miracolul conștiinței.

Jertfa numai pe slăbănogi îi îngrozește și-i întunecă. Isus n'a fost înfrânt prin urcarea pe cruce. Spiritul lui Eminescu n'a fost dat ca să desmoștenească sfântul său mesagiu, n'a putut desfigura fața adevărului.

Eminescu înseamnă o m

ântuire. Și așa fiind, spațiul spiritual al neamului românesc s'a cuminecat din această mântuire. Trăește și înflorește din ea, însumând-o altor culmi, altor «treziri», altor crucificări, altor stingeri luminoase.

Nu-i nici locul aicea, și n'am nici timpul, să vorbesc de Luceafăr așa cum aș fi vrut. Ce mă interesează e numai punerea față în față: *a noastră cu el*. Pentru a judeca aspru și drept, dacă mai e îndreptătită desnădejdea care uneori ne întunecă sufletele și ne paralizează puterea de luptă și jertfă. Cred că după evidența atât de strălucitoare a împlinirii lui, plângerile noastre nu mai rezistă, ne condamnă la ridicol și neseriozitate. Glasul lui vine spre noi de unde vin tainele tainelor și ne îndeamnă, spre înainte, spre creasta muntelui.

Ca să putem duce mai bine lupta întru neam, să nu uităm nici tehnica inimii nici împrăștierea de fiecare zi la sursă. Insula lui Euthanasius nu e în nuvela lui, numai o găselniță literară. Ea e un arhetip uman al centrului. Ca și împărăția lui Dumnezeu, insula poate fi găsită numai în noi. În inima și în conștiința noastră. Și ea presupune acceptarea sărăciei și smereniei, ascultarea tăcerilor cari ne revelează muzica infinitului și rugăciunea împăcată cu simplitatea și pacea din natură. Noi suntem insula, dar ne înconjoară oceanul. Și numai având conștiința reală a oceanului suntem cu adevărat insulă.

Multi au ajuns la desnădejde în acest exil și stau pe marginea drumului și plâng, dar, mai rău, au intrat în solda străinilor și o dușmanilor noștri de moarte, tocmai fiindcă nu-l cunosc pe Eminescu, sub acest aspect al *insulei*, deși știu poeziile și articolele politice aproape pe de rost. Poate *da*, în luptă și în viață, numai cel ce are. Și pentru a avea, pentru a ne ține bateria spiritului mereu încărcată, e nevoie de contactul permanent, clipă de clipă, zi de zi, cu adâncurile inimii, cu tăcerea și pacea depe *insulă*, pe care furtunile oceanului nu le scot din sărbătoarea lor minunată, din efectul lor mântuitor.

Vorbesc, mai puțin pentru cei de azi. De sub lespedeă pusă pe piepturile noastre de «conspirația tăcerii», de internaționalele jidovite și masonizate, va fi greu ca această carte să vadă, degrabă, lumina tiparului și să ajungă sub ochii căutători de adevăr ai contemporanilor mei. Voi, cei de mâne, însă, după ce mâinile mele nu vor mai fi capabile să poarte și să înflăcăreze penita, vă veți întâlni poate cu aceste certitudini și sfinte jurăminte ale mele. Si veți ceti și veți judeca. Să nu rămâneți nicicând descoperiți în lupte.

Nu dați tot ce aveți în inimă. Si mai ales nu pretindeți a da ce nu aveți. Adesea suntem ispititi, în baza unei afurisite ineptii, să facem gălăgie în numele golului din noi. Nu uitați că Isus Hristos ne-a învățat să zicem «Tatăl Nostru» zilnic, și chiar de mai multe ori pe zi. Și ce e rugăciunea domnească decât reîncărcarea bateriei interioare, decât pelerinajul la sursă și adăparea repetată, zi de zi, continuă?

Ni fiți luptători fără să vă fi adoptat și perfecționat o tehnică o contactului cu Dumnezeu. Un fel de meditație zilnică. O contactare a infinitului, cu ajutorul inimii smerite. Tineți mereu cumpăna dreaptă între câmpul de bătălie al neamului și între insulă. Odată pe zi retrageți-vă într'un colț al tăcerii, al meditației și contemplației interioare. Învățați ritmul larg al respirației plantelor și stelelor. Nu rămâneți în respirația grăbită a fricii sau urii. Luați-vă zalele răbdării și păcii interioare. Rugați-vă înainte de a porunci sau a da sfaturi altora. Nu intrați în destinul colectiv fără să vă fi găsit pe voi, fără să știți cum să tineți luminile dinlăuntru aprinse.

Există sute de metode și tehnici în acest scop. Studiindu-l pe Eminescu, oricine poate vedea clar tot ce vreau eu să exprim.

Rostul acestor rânduri de îndemn, din preajma Luceafărului, e numai să înfigă câteva jaloane de certitudine în veacul nostru desmățat și desorientat, în exilul nostru exploatat de toți și înțeles numai foarte puțin, în sufletele noastre chinuite și adesea părăsite de credință.

Două slogane critice au întunecat opera lui Eminescu multă vreme: pesimismul și ateismul. Despre acuza de *pesimism*, nici nu vreau să mai amintesc, deoarece nu este optimism mai real, nici în inima omului și nici în veac, decât recunoașterea destinului superior al neamului, întru care suntem chemați să credem, să luptăm, să jertfim, să biruim. Și Eminescu în lumina măreată a neamului a crescut și s'a împlinit.

Dar *ateismul*, s'ar părea că are oarecare justificare în câteva fraze izolate măcar, dacă nu în toată opera lui, privită sub aspectul întregului, de concepție filosofică, despre lume și viață.

«Pe palida-ti frunte, nu-i scris Dumnezeu» . Nu. Dar El e scris undeva mai în adânc. Nivelul întâlnirii cu Dumnezeu e inima. Fruntea e un nivel. Unul mai valabil, e cel al gândirii cu inima. Unde simțirea dublează gândul și deschide larg ferestrele intuiției. Dar, în afară, de această posibilă interpretare, autorul *Melancoliei*, spune în altă parte clar: «Fără eu, nu există Dumnezeu». Si exegeza acestei afirmații n'a fost făcută încă în toate implicațiile și consecințele ei. Dumnezeu se revelează și-și plinește lumina în *eu*. Problema noastră e eul. Dar acesta e greu de găsit. El presupune nașterea din nou, ajungerea pe insulă. Si pentru nașterea din nou, condițiile sunt grele. Si dacă ajungerea la *centru*, la izvoare, e grea, atunci, e bine să se știe, că menținerea contactului cu izvoarele e și mai grea. Cine e pe culme, cade în prăpastie mult mai ușor, decât cel din vale. Si căderea de sus înseamnă distrugere. Pentru a fi *eu*, e nevoie de rugăciunea perpetuă, fără încetare. Altfel, eul ni se'nstrăinează. Și *fără eu*, nu există Dumnezeu. Nu e vorba aci de existența lui Dumnezeu în sine. Care-i nebunul, să discute acest lucru? Ci de coborârea lui Dumnezeu în *eu*, de prezenta lui vie, de ajutorul divin în tot pasul, de sfințirea vorbei, și de rodul pe care ni-l vrem faptelor, de învierea spre care trecem pe sub pietrele apăsătoare ale mormântului.

Eminescu a grăit cu Dumnezeu în inimă. În inima care i s'a deschis spre zările de foc și l-a scrumit.

Iată, de ce cred, total, în piscul de lumină al lui, în istoria românească. Si de ce cred că acest pisc ne poate mângâia, certa, îndemna și arăta calea spre mâne. Urmași ai fenomenului eminescian, nu mai avem dreptul să ne îndoim, nici să desnădăjduim, nici să ne facem vânt cu pălăria negațiilor, nici să demisionăm.

Pe drumul lui Eminescu mergem spre altarul neamului și spre Dumnezeu. Ne clădim urcușul spre cer. Care neam n'ar fi mândru de fruntea, cât bolta cerească, a geniului lui? Cine dintre noi n'ar vrea să biruie ca el și să fie cinstit ca el, crescând ca un stejar al gloriei cu mii de rădăcini în pământul adevărului și ridicându-și coroana în azurul eternității?

E neamul nostru condamnat a-istoriei? Cine s'o creadă după ce se cuminecă din vinul și anafora eonului eminescian?

IV

UNIREA CEA MARE (1918)

De câte ori mi-i dat să vorbesc despre Unirea cea Mare din 1918, îmi aduc aminte de-un Zece Mai al copilăriei, în care am avut într'un fel ciudat, mistic, viziunea neamului. Eram la școala primară, într'antâia. Dimineata, toată școala și tot satul, într'o atmosferă de mare solemnitate, am sădit în curtea școlii, pomul

unirii. Așa s'a gândit Domnul Gheorghe, directorul școlii, că e bine ca pomul unirii să fie *roditor*. Am sădit un măr domnesc. Cu roada pela Sfântul Ilie. Când preotul a gătat slujba, stropind cu aghiasmă pomul, ograda și pe noi, Domnul Gheorghe ne-a vorbit despre unirea cea mare. *Unirea de veci*, îi zicea el. «De-acum, că ne-am găsit totii frații același loc sub soare, la sânul aceleiași Patrii, oricâți dușmani ar veni să ne încalce pământul, în inimile noastre icoana ei de lumină nu va putea fi întunecată niciodată. Mormintele celor cari au căzut pentru sfânta unire, ne stau mărturie în fata istoriei și a lui Dumnezeu, că noi ne-am tencuit pietrele de hotar cu sânge... » Și cum povestea el cum a trecut Molnita în 1915, ca să se facă voluntar în România liberă și să lupte apoi pentru eliberarea Bucovinei și a Ardealului, în armata românească, pomenind locuri de aprige bătălii și nume de camarazi cărora moartea le-a sărutat fruntea, mi-aduc aminte ca toată multimea de fată plângea. Ceva, venind mai din adânc decât cuvintele lui, topise răceala și distantele, și dăduse laoparte lutul zilei depe isvoarele calde și binefacătoare ale lacrimilor. Era în acel ceas, în jurul pomului unirii, un fior și o bucurie udată'n lacrimi, cum mai văzusem numai când a intrat pentru prima dată armata română în sat.

Oamenii cuprinși de-o stranie frenezie, își aruncau pălăriile în aer strigând: «Veniti, măi, c'o'ntrat România la noi!». Iar femeile plângeau cu hohote și-și ștergeau lacrimile cu tulpanele. Și lacrimile lor nu exprimau numai durere. Printre ele, se urca spre cerul inimii lor, în mintea tuturor, soarele împlinirii și al bucuriei. Biruise *Dreptatea Românească*. Ca la sunetul unei trâmbițe de Arhanghel, toată suflarea românească știa o lege, un adevăr sfânt, pe care numai puțini îl pot rosti în cuvânt: chemarea neamului. Măretia adevărului național. Eternitatea destinului românesc.

Dumnezeu trimitea în acele clipe, lângă un măr care avea să fie simbolul unirii la noi în Stănești, o lumină buna, vindecătoare de răni și desnădejdi, de umilinte și neputințe. Și inima mea de copil, imens clopot de aramă, multiplica glasul ce venia din morminte și din trecătorile muntilor, pe unde batalioanele române au trecut Carpații, și-mi împărtășia o știre pe care n'o avusem până atunci, pe care de-atuncea niciodată n'am mai putut-o uita și pe care, cred, nici tărâna mormântului nu mi-o va putea acoperi. Inima mea intrase cu bătaia ei slabă în ritmul uriaș, splendid, numai lumină și cântec, al inimii neamului. Vedeam până departe, câmpuri cu morți înviind, luându-si armele și defilând, și undeva, în pragul zării albastre, alte cârduri tinere, luându-le armele și steagurile din mâni, și continuând urcușul pe munții luminii. Prins ca'ntr'un șivoi al minunii și al visării, nu mai eram într'un sat, ci'n largul țării, și mâinile mele scriau pe cer cu mii de zori un nume prea sfânt: *România*.

Dar oricât aș încerca să descriu emoțiile și viziunea acelei dimineti, îmi dau seama că miezul acelei vântori de lumină e inexprimabil. Cuvintele și frazele îl risipesc, în loc să-l împărtășească. Spunea un mistic apusean că fiecare om, oricât de refractar luminii, măcar odată în viață e împins de destin în largul veșniciei, dincolo de granitele vieții de rând, pământene. Ca la lumina unui fulger, ne pomenim undeva și cândva, dincolo de noi înșine, într'o împărăție care ne uimește și ne face să uităm decenii întregi de necaz și temnită, scotând un imens chiot de bucurie, un magnific *da* în fata vietii ca atare. Așa s'a întâmplat în acea dimineată de Zece Mai și cu mine. Am trecut dincolo. Într'o dimensiune mult mai cuprinzătoare a condiției omenești, a conștiinței. Și starea aceea de Știre s'a prelungit și potentat până târziu spre seară, când m'am întors desfermecat, desamăgit, îndurerat, neîndemânatec, pe pământ, între frați și lucruri, răbindu-mă de praguri, de coltul vetrei, ca și cum n'aș mai fi fost de decenii în casa părintesească, parc'aș fi venit dintr'o îndelungată înstrăinare.

După amiază trebuia să ducem cununi la tintirim, la mormântul eroilor. Acasă n'am găsit pe nimeni să-mi dea de mâncare. Mama, se vede, plecase dela sfintirea *mărului* drept în tarină, la lucru. M'am pierdut prin fânețe și'n pădure după flori și crengi de stejar și brad și, pela orele două, eram în cârd cu ceilalti școlari, purtând, arcește, cununa grea, pe care aveam s'o pun pe crucea dela mormântul eroilor (în mintea mea, asta însemna: crucea tatei). Și cecece a încoronat pentru mine acea zi însorită și caldă, plină de flori și cântec, a fost ideea învățătorilor de a ne duce la tintirimul cel vechiu. Printre merii, perii, prunii și cireșii bătrâni (la noi se pune la căpătâiul fiecărui mormânt un pom roditor), am găsit morminte vechi, prăbușite, acoperite de iarba înaltă, cu crucile putrede, aplecate, căzute. Și'n mijloc, undeva între cruci, o stranie frumusetă, care însemna locul unde a stat biserica veche și altarul, altădată.

«- Vedeti? A început Dl. Gheorghe, cu glasul lui puternic, dar totuși înduioșător și cu accent de amintire și poveste, aicea împrejurul crucilor acestora a fost odată satul nostru, vatra strămoșilor. Locurile pe care le numm azi Lanul vechiu și Dumbrava, au fost odată sat. Dar în luptă cu dușmanii cotropitori, acum câteva sute de ani, satul și biserica au ars, și străbunii noștri s'au mutat mai în afund, în codru, pe locurile unde e Stănești acuma»...

Noi îl ascultam vrăjiți, așezati pe margini de morminte, în iarbă, și vor fi trecut multe ceasuri până ce el ne-a depănat povestea moșilor noștri, alunecând pe nesimțite în istoria neamului întreg, ducându-ne până departe la Mărășești și Valea Albă desfiintând veacurile și înviindu-ne vremile de glorie ale lui Ștefan cel Mare și

cutremurătoarea jertfă dela Sarmisegetuza, arătând cum Dumnezeu ne-a pus in calea răutăților, ca să-i apărăm lumina și credinta.

Era atâta pace in cimitir și atâta lumină, încât după imensa deschidere *interioară*, pe care o trăisem lângă pomul unirii, nu mi-a trebuit mult ca să ma pierd total într'o stare de și mai adâncă visare, fără gând, numai simțire incandescentă și comuniune cu morții și cu viii, deodată, cu sufletul neamului de peste veac. Cu acea realitate superioară pe care, in termeni normali, n'o putem cunoaște, pe care de cele mai multe ori, suntem înclinați s'o negăm, deoarece ea ne incomodează poftele mărunte, mobilizându-ne pentru eforturi ce ne depășesc, întru jertfe care numai prin frângerea trupeză pot fi împlinite.

Eram una cu iarba, cu mormintele, cu văzduhul albastru și cu soarele. Cu istoria vie din povestirea D-lui Gheorghe și cu tot neamul care nu mai era in afară, ci numai in mine, in atotcuprinderea aceea care mă maturiza și-mi cerea legăminte. Stam undeva pe-o geană a *firii*, unde numai rareori am mai fost de-atunci, și vorbeam cu cineva care mă ținea'n palme si-mi lămurea lucrurile, oamenii, războaiele și veacurile, mănăstirile și stelele, altfel decât știa mintea mea de până atunci să le măsoare, să le judece, să le pretuiască. La un moment dat, mi-aduc aminte că tot farmecul din mine și lumina din jur s'au topit într'un șivoiu fierbinte de lacrimi. Un plâns care-mi făcea bine. Si printre lacrimi, din adâncul unei nespuse bucurii, am depus legăminte întru neam, care nu m'au părăsit de-atunci niciodată. Care mi-au ieșit in față și m'au certat amarnic, oridecâteori, sub presiunea păcătoasă a cărnii și a fricii, am încercat să demisionez, să dezertez. Clipa aceea din cimitir, ca o icoană sfântă, aureolată de lumină aurie, mi-a apărut, mereu, la toate răscrucile grele, in vis, ca și'n trezie, și m'a ridicat din noroiu, întorcându-ma pe calea cea dreaptă, învățându-mă că nu interesează de câteori cazi ci numai dacă te ridici din fiecare cădere, și mai ales dacă te ridici și din cea din urmă cădere, pentru a-ti primi *crucea*.

Când i-a pus pe ceilalți in cărd, pentru întoarcere acasă, Dl. Gheorghe a trebuit să vină de două ori pentru a mă rupe de lângă piatra aceea neagră și strălucitoare care-mi lua ochii. Jurământul pe care-l depuneam, lângă sufletul viu al strămoșilor, era simplu și mare: « *Mă voiu state toată vista să fiu vrednic de numele și gloria strămoșilor și voiu îngenunchia la Dumnezeu, ca si ei, pentru a-i cere ocrotirea și ajutorul. Voiu lupta si voiu primi moartea...»..*

In praful drumului, tinând pas cu ceilalti, călcam par'că din cer. Tăceam. Inima mea simțea că vorbele profanează. Timpul dispăruse din mine. Și spatiul era al meu, cuprins între granițele mintii mele, întregindu-mă. Scoborîrea pe pământ a fost dureroasă. Nu e locul s'o descriu aici.

Ceeace s'a întâmplat cu mine in acea zi, se va fi întâmplat de bună seamă cu atâția altii din generatiile înaintașe și din generația mea (din generatia legionară) care si-au consumat viata in aceeași sfântă flacăra a dragostei de neam și tară; cu atâția altii in fata căror eu nu mă pot arăta decât umilit și socotindu-mă nevrednic. Dar ceeace vroiam eu să subliniez cu această mărturisire, tintește mult mai departe decât propria mea persoană. Unirea neamului, care mi s'a revelat lângă acel pom și la cimitir, a fost un moment *de adevărat miracol in istoria românească*. Spun *un moment*, desemnând momentul unei splendide împliniri, dar acest moment a fost pregătit, prin credință, luptă și jertfă, de-alungul a sute de ani. La început Mihai Viteazul, pentru o clipă numai, într'un act politic, la 1600. Il va fi purtat in inimă, ca pe-o bitlie de aur, și Ștefan cel Mare, care, consumat de luptele cu Semiluna, apărându-l pe Hristos, n'a mai avut timp să se dedice rosturilor interne românești. Și desigur l-a visat in toată măreția generatia dela 1848 care a unit cele două principate: Moldova și Muntenia, creind o bază fizică unirii de mai târziu. Dând un formidabil exemplu de abnegație.

E poate bine să cunoaștem in toată amploarea lui actul unirii dela 1859, pentru a înțelege miracolul dela 1918. Miracolul, care vorbește atât de formidabil in favorul geniului și destinului major românesc, încât orice jelanie in noi, oricât de îndreptățită omenește, ar trebui să amutească pentru totdeauna.

Generația Bălcescu, Russo, Ghica, Alecsandri și Alexandru Ioan Cuza, a fost cu adevărat generația de premergători, de titani care au frământat in inimile lor, nu atât prezentul, cât viitorul neamului românesc.

Dar Unirea dela 1918 a fost răscrucea la care neamul jostru s'a arătat vrednic de propriul său destin, de marea sa chemare istorică. Adunând toate provinciile la sânul patriei mame și înfăptuind întregirea geografică, generatia Mărășeștilor a ridicat neamului întreg un cuib pământean, din care accesul la trezirea spirituală, la cultură și la istorie, a devenit posibil. Fără geografie, eram mereu tinuti la nivelul subistoriei, dacă nu chiar al aistoriei. Geografia României Mari însă, ne-a deschis poarta de aur spre «centru», spre revelația mistică a fiintei noastre nationale, a ethosului românesc. Ne-a deschis drum larg spre cerul creatiei, sădindu-ne in inimi dorul perfectiunii, mărindu-ne foamea și setea de absolut, trezindu-ne conștiinta Divină. Numai depe acest pedestal al împlinirii și întregirii geografice, al Statului românesc, a fost posibilă nașterea generatiei Codreanu-Mota, și plinirea cutremurătorului ei mesagiu politic și spiritual.

Așa cum mi se întâmplă mie să-mi simt ochii inundați de lacrimi, când mă gândesc la *Unire* și la acel Zece Mai care m'a scos în largul neamului, am văzut întâmplându-li-se de-atâtea ori la atâția alții cari au fost martori la serbările Unirii dela Alba-Iulia (1918), ori la adunările naționale dela Cernăuți și Chișinău, adunări cari au proclamat unirea Ardealului, Bucovinei și Basarabiei cu Tara Mamă. Incep a povesti și deodată glasul li se înecă'n plâns, iar în ochii li s'aprinde lumina ce vin de departe, dintr'o catedrală de taină și veșnicie. Hotărît, Actul Unirii celei mari a fost o vădită intervenție divină, o sguđuire din adâncuri, un moment de ecumenicitate națională. În gestul plinit al unei generații, s'a scoborît jertfa și lumina a zece de generații trecute. Rugăciunea și măreția tuturor generațiilor românești viitoare.

Cei opt sute de mii murind, au ridicat la suprafața destinului nostru un *miracol*.

Vorbind azi de Unire, de unitatea neamului românesc ca de ceva dela sine înțeles și în greul care ne'mpresoară, în robia rusească și pe drumurile exilului, o ridicăm la rang de sfântă poruncă: *Numai uniti vom învinge*.

Dar actul, dela 1918 trebuia să ne fie și izvor de încredere în noi înșine, ajutorul celor morți, în vitalitatea românească, în destinul de măreție al neamului nostru. De n'ar fi fost loc sub soarele istoriei pentru noi, Dumnezeu nu ne-ar fi dat *Unirea*. Tocmai pentru că am fost vrednici s'o trăim, să-i vedem împlinirea cu ochii, e semn răsvedit că ne așteapta și-o împlinire istorică, o verticală a spiritului și a culturii, o epocă de splendidă omenie românească pe care vom da-o istoriei, cu jertfelnicia și generositatea ce ne-a caracterizat totdeauna.

Ca indivizi putem spera. Cine să ne înțeleagă însă disperarea și vegetarea, în lumina Actului Unirii? Am dat, la 1918, dovadă de-o vitalitate și de-o grăire cu cerul atât de directă și categorică, încât chiar dacă ne-am trudi să oprim azi cerul de foc al istoriei românești, n'am putea face decât să ne măcinăm sub roțile lui uriașe, în plină învârtire.

Actul dela 1918 e mai mult decât un războiu câștigat, decât o conjunctură favorabilă a istoriei politice. Mai mult decât o izbândă diplomatică și o iscusită folosire a echilibrului de forte. Pe niște forme și dimensiuni exterioare, noi am montat un proces de trezire națională, o bărbătească prezentare la tribunalul Providenței pentru a ne trasa drumul spre *Inviere*. Singuri, oamenii politici n'ar fi putut face nicio ispravă cu convingerile și iscusința lor, dacă unirea n'ar fi existat ca act de conștiință, și ca adevăr intuit în inima multimilor românești, în milioanele de țărani, în ciobani și muncitori, în dascălii școlilor și preoții bisericilor noastre.

Faptul că 1918 a fost posibil, vorbește nu atât pentru trecut, cât pentru prezent și viitor. El e sfântă chezășie a viitorului nostru de aur. Rostite din pragul lui 1918, cuvintele lui Bolintineanu găsesc în noi răsunset și mai puternic decât la 1848: «Viitor de aur țara noastră are și prevăd prin secolii a ei înălțare». Soldatii dela Coti, Oituz și Mărășești, dela Tabla Butii și Cireșoaia, au prevăzut și ei, cu sângele lor, schimbat în lumină, înălțarea României de Mâne. Măreția neamului românesc de totdeauna.

Pregătindu-mă să scriu despre Căpitan și fenomenul legionar, și să mă achit de cea mai înaltă datorie de conștiință a vieții mele, m'am gândit că revoluția legionară și școala omului nou român trebuiesc ancorate în oceanul adânc al destinului românesc. Fără o viziune a întregului fenomen românesc și a răscrucilor lui cu adevărat luminoase, considerațiile noastre ar putea sfârși în pesemisme și renunțări, în jelanii și vinovată resemnare. Noi n'am fost singura generație prin care Dumnezeu a benevoit să-si arate fața în neamul nostru. Au mai dat și alte generații jertfe. Si jertfele în decursul veacurilor se convertesc în lumină. Ele consumă negativul durerii și al nedreptății, sublimează gemetele din închisori și depe cruce, și totalizează eforturile de credință și faptă, în sens pozitiv, dându-le valoare de eternitate.

Dumnezeu ascultă dorurile drepte, fierbinti, ale indivizilor și neamurilor. Un ideal nutrit cu credință și nădejde plătit cu sângele celor mai buni fii dealungul veacurilor devine «*vis neîmplinit*», cum spune Goga, și se scoboară în adâncurile ființei naționale, în nesfârșitul minții colective și lucrează acolo, căpătând intensitate, forță. Si la anumită răscruce favorabilă, de istorie, vâltoarele lui rup digurile potrivnichlor și, electrizând multimile, dându-le acea unică iluminare a ecumenicității naționale, izbucnesc la suprafață, devenind sărbătoare, «sfântă nebunie», lege obligatorie pentru toți și toate. Așa a fost la 1918. Nu numai noi copiii și bătrânii plâneau lacrimile «*visului neîmplinit*» care se împlinea, nu numai noi eram atrași de magnetul uriaș al acelei porunci mistice, ci și muntii și codrii și plaiurile. Frunza și iarba. Toată țara românească, din cel din urmă cătun, până la București, dela cioban și văcar, la vlădică și ministru, toți spuneam cu febră nemai întâlnită, o singura rugăciune: *Unirea*.

La Alba-Iulia au fost momente de entuziasm colectiv și de lacrimi, de iluminare și jurământ ce numai cu greu se pot descrie. Când un preot a cântat «*Colo'n muntii Tebei, unde Horia odată*» cele câteva sute de mii de Români au îngenunchiat și au multumit lui Dumnezeu plângând cu hohote. Cu siguranță era un moment în care granitele fizice ale lumii erau desființate și Avram Iancu, eroul-tribun, era cu ei, de față. Prin cerul deschis larg, Dumnezeu se uita la ei, dându-le binecuvântarea. În asemenea momente, depe asemenea niveluri

de trăire, Unirea nu mai însemna o facere, un vot. Ci o revelație. Un proces de edenică știre și de mântuitoare comunicare cu Dumnezeu. Luminoasă ecumenicitate națională.

La fel povestesc acei care au fost la 27 și 28 Noembrie 1918 la Cernăuți, în sala Palatului Mitropolitan, unde s'a consfințit Unirea Țării Fagilor cu România. Nici pomeneală de condiții. Ci numai rugă, lacrimi, cântece, căderi în genunchi și chiote de bucurie. Toate străzile marelui oraș erau numai joc, cântec și înfrățire, la umbra steagurilor tricolore. Am auzit aceste evenimente pe larg povestite de Dl. Vasile Iasinschi și de Dl. Prof. Grigore Nandriș. Amândoi au fost voluntari în armata română eliberatoare. Am cetit de atâtea ori dările de seamă asupra acestor zile. Și trebuie să mărturisesc că totdeauna povestași și ascultători au sfârșit în botezul sfânt al lacrimilor. Sunt intensități în aceste evenimente cum e lumină și strălucire'n astre, iar cei ce se apropie de ele, le simt căldura și vibrațiile patetice, sguuitoare și copleșitoare. Cu nimic mai prejos a fost și sărbătoarea Basarabiei la 1918. Prutul care purtase lacrimile a o sută de ani de robie și *ohrană*, de despărțire și dor, în valurile sale, se făcea pod și trăsătură de unire amestecând frați și graiu, cer și zâmbete, jurăminte și înalte clarități de conștiință, bucuria de copil care a venit acasă, cu dragostea părintească, ocrotitoare și înțeleaptă care primește și mângâie.

E dureros pentru mine să însemn tocmai acum aceste evidente, din exil și din robia neamului, când Basarabia ni-i iar luată de Rusia, și odată cu ea și Bucovina de Nord. Scriu, și rănile gâlgâie'n inima mea. Ochii mi se umplu de lacrimi și cerul mintii mi se întunecă de norii grei ai nedreptății. Dar istoria și viața neamului nostru nu se mărginește la câteva decenii ori la un secol. «*Qui a bu, boira*». Tocmai pentru că Dumnezeu ne-a dat Unirea cea mare, în toată amploarea și majestatea ei, întunecarea de azi nu va dura. Ea ni s'a dat ca să ne călim inimile, să nu uităm, să tinem contactul viu cu adâncurile și cu Dumnezeu. Victoriile pot narcotiza și împinge la uitare și trădare. Pe când înfrângerile și suferințele lămuresc fața unui neam, îi miruiesc fruntea cu azurul veșniciei. Reîntregirea de mâne depinde numai de noi. De felul cum vom medita unirea cum vom dialoga, pe planul rugăciunii, cu Dumnezeu. De cum vom ști să ne chemăm în ajutor mortii și forțele ne văzute ale lumii. Pentru că Unirea ne-a fost dată; *ea e a noastră*. Pentru că Isus, fiul lui Dumnezeu, și-a împlinit taina și mesagiul pe cruce, fiecare din noi avem dreptul să devenim *fii ai lui Dumnezeu*. După El, nimeni n'are dreptul să nege raportul «*fiu-tatău*», dintre om și creator. La fel (deși pe alt plan) îi cu miracolul unirii românești. De-acum va depinde numai de noi să menținem nivelul la care am fost atunci vrednici să ajungem. Să ne întoarcem mereu la el reparând greșelile, intensificând credința, înmultind jertfele.

Unirea cea Mare a fost un moment de atâta splendoare încât e bine să ne întoarcem la altarele ei de lumină, ori de câte ori ne cuprind tristetele, desnădejdele, pesimismele. Li orice împrejurare grea, vom găsi în ea, îmbărbătare, mângâiere, izvor de forte noi. Din interiorul unui asemenea moment se poate vorbi cu strămoșii și cu Dumnezeu.

V

MOMENTUL 1937

S'au scurs ani dela încheierea capitolului precedent. Avem totdeauna ceva mai important, mai urgent, de făcut. Ne lăsăm furati și duși de șivoiul vietii, amânăm, uităm.

Mă întorc la aceste însemnări despre Căpitan și miracolul revoluției legionare, cu un sentiment de vinovăție, cu conștiința de a fi neglijat cea mai esențială datorie a inimii și a metaforei mele.

Ajute-mi Dumnezeu ca măcar de-acum încolo, să măg tin mai aproape acestor *marturii*, ce-mi aprind și limpezesc sufletul. Ce ma mântuie. Stau să descriu *momentul 1937*. Un moment în eternitatea destinului românesc. Un chinuit și glorios *deceniu* în tinerețea mea, în visul meu românesc. Zic un moment, înțelegând: *un miracol*. O schimbare la față, la *inima*, a întregului neam românesc. Fenomenul spiritual al acestei schimbări s'a întâmplat între 1922 și 1937. Inceputurile eu nu le-am cunoscut. Eram copil pe atunci. Eu am intrat în șivoiu în 1930, deși ochii minții au început să vadă drumul tragic și luminos al neamului de prin 1928. Dar am fost binecuvântat de cer să fiu părtaș și purtător de steag în anii de apogeu și biruintă ai acestei mari transfigurări românești.

Am ales anul 1937, pentru că în alegerile aceluia an, neamul nostru a dat și a trecut examenul cel mare. Si-a dovedit găsirea de sine, ajungerea acasă, schimbarea la față. Comparete cu imensele etalări de corupție și ignorantă din campaniile electorale dintre 1920 și 1936, când votantii desfundau butoaiele de rachiu și vin, puse pentru ei, la marginea drumurilor, îmbatându-se și sfârșind ziua ca animalele, prin șanturi, fără să știe pentru cine au votat și dacă au votat; când partidul dela guvern folosia jandarmeria și armata pentru a fura urnele, arestând oamenii politici din opozitie și maltratându-i până la nerecunoaștere și imbecilizare; când masele largi ale poporului nu aveau nici cea mai vagă idee despre felul cum e guvernată și exploatată țara întreagă; când neamuri și forte străine puneau stăpânire pe bunurile cele mai de seamă ale neamului nostru,

lăsându-ne săraci ca degetul, în propriul nostru pământ; comparate cu acest trecut rușinos și jalnic, alegerile din 1937 au înremnat o mare biruință pentru neamul românesc. A rezultat al educației legionare, tărani și muncitorii n-au mai ieșit la băut și la spart capete de adversari politici, la vinderea ignorantă, animalică a țării, a propriilor lor drepturi și destine. Ci au ieșit în ordine, în coloane de mars, cântând ca să-și exprime voința, să aleagă, să dea *votul*, exercitând cel mai elementar și sfânt drept democratic. Dreptul de a-i alege pe conducători. Și drept rezultat al acestei votări conștiente (alegătorii nici n-au atins butoaiile cu băutură. Le-au înconjurat. În multe comune și centre de votare le-au spart cu toporișca, lăsându-le să curgă în șanturi, asistând la spectacol, cu demnitate și mândrie. Cu o amenințătoare trezie!) a fost pentru prima dată în istoria României moderne că guvernul care a prezidat alegerile nu a împlinit majoritatea cerută de lege și a fost trântit dela putere. E adevărat că această biruință ne-a fost spre mare nenorocire pe plan național. Am fost ca o grădină de zarzări care a înflorit prea devreme. Condițiile sud-est-europene nu erau deloc favorabile acestei formidabile schimbări la față. Văzându-se amenințat, în fărâdelegile sale, regele scelerat Carol al II-lea a abolit Constituția și a proclamat dictatura regală. Cu acest act de mare trezire, care se datorește în întregime Căpitanului și școlii lui legionare, neamul nostru a stârnit ura satanică a regetui criminal și dement, a mafiei iudaice, și, prin acestea, a fost lovit în moalele capului. Și-a pierdut ultimul dram de libertate politică. Căpitanul, marele educator, a fost târât în procese nedrepte și apoi omorât. Tineretul tarii, care a văzut lumina, a fost scoborât în prigoane și în întunecul temnițelor, iar marele masă ale poporului, tărâniea și muncitorimea, au fost scoborâte în cea mai neagră robie.

Și această robie continuă și azi. S'au schimbat numai tiranii. Robia a rămas aceeași. Poporul nostru n'a mai avut ocazie să-și demonstreze *trezia și demnitatea*, pe care le-a înscris și dovedit în Decembrie 1937.

Cele mai multe voturi atunci le-au obținut Tărăniștii, care au făcut *pact cu Mișcarea Legionară* (Partidul Total pentru Tară). În al doilea rând am venit, ca număr de voturi și de mandate electorale, noi, Legionarii. Liberalii, uneltele regelui mișel, au suferit cea mai rușinoasă înfrângere din anele istoriei noastre politice.

Vreau să subliniez aci, pentru cei de mâne, că biruinta momentului 1937 nu a constat în voturi. Ci în lecția dată tiranului și cetelor lui de corupători, de politicieni venali și trădători. Și mai ales în demnitatea comportării maselor alegătoare. N'au mai fost mase de ignoranți, de bătăuși și betivi, cu pânea subțioară și clondirul de trăscau în mână. Nu. Au fost coloane de ostași ai unei formidabile credințe, pâlcuri și cete de arcași, hatmani și crăișori, venind par' că din străfunduri de istorie, pentru a pti ni un moment unic, de sărbătoare a *neamului românesc înviat*. Un moment de mare iluminare mistică, până'n cele mai îndepărtate colțuri ale pământului și ființei românești. Un moment în care neamul se vede și-si cetește chemarea de destin, datoriile omenești și spirituale date lui de Dumnezeu pe planetă.

Alegerile din 1937! Au fost sute de cazuri când sate și sectoare întregi nu au votat. S'au oprit în fața secțiilor de votare. Au ținut ore de tăcere și demnitate, refuzând să ridice mânușa provocărilor jandarmerești. Apoi în aceeași imensă și grăitoare tăcere s'au întors acasă. În această ținută de trezie și mândrie legionară, a fost mai mult decât o votare. Mult mai mult decât un câștig electoral. Prin această comportare, cu totul nouă, necunoscută și nepretuită mai înainte, neamul nostru și-a găsit centrul spiritual.

Cu zece ani înainte, prin 1927-1930, nimeni n'ar fi crezut că deșteptarea și educarea, disciplinarea tărâniei române, vor fi, vreodată, posibile. *Crearea omului nou* a fost mira colul la care eu am fost părtaș și martor, în anii tinereții mele, din România. Omul nou român a biruit în 1937. Atunci nu s'a dat numai o bătălie electorală oarecare. A fost o bătălie de destin. Un examen prin care ne-am dovedit dreptul la viață, omenie și adâncă teamă de Dumnezeu, pe plan istoric. Mail mult: pe plan de veșnicie.

* * *

Ar putea ținea, frumos și cu mare îndreptățire, ipoteza că de-ar mai fi putut avea privilegiul istoric al câtorva decenii de pace, din conștiința înaltă a acelui moment 1937, neamul nostru s'ar fi putut mântui, creindu-și un cuib pământean, puternic și stând de exemplu viu altor neamuri, făcând visul milenar al împărăției cerurilor printre oameni, posibil.

Condițiile externe însă ne-au fost profund defavorabile. Vecinătatea imediată și hrăpăretia Rusiei bolșevice, care sta gata să ne invadeze, la cel dintâiu pretext, l-a obligat pe Căpitan să renunțe definitiv la ideea unei lovituri de stat, la cucerirea puterii pe cale violentă, revoluționară. Înaintea alegerilor din 1937, el a făcut declarația aceea de politică externă, care i-a fost atât de des criticată chiar de unii legionari și admiratori, anume că în 48 de ore, dela venirea Legiunii la guvern, România se va alinia Axei Roma-Berlin. Această declarație nu trebuie văzută ca un act de profetie ori de politică practică, cu scopuri imediate. Cu dușmănia satanică a lui Carol-Lupeasca-Călinescu în interior și înconjurați de dușmani la hotare, prin acea declarație, Corneliu Zelea Codreanu a trimis un S. O. S. unui frate naționalist, lui Adolf Hitler, dându-i credit,

recunoscându-l. Si l-a trimis in speranta că-și asigură măcar o inimă de prieten, o voce de susținere in politica europeană, un brat de ajutor pentru vremuri de cumpănă. Prin aceasta, Căpitanul vroia să asigure un loc de demnitate și onoare neamului nostru, într'o Europă nationalistă.

Blestemul a fost însă că Hitler nu a înțeles situația și aspirațiile drepte ale neamului românesc și cu atât mai puțin ridicarea vitează a Căpitanului, valoarea lui ca om. Hitler a fost și a rămas până la urmă un semidoct, reprezentantul mediocru al unui neam mare, capabil, flămând de spațiu vital și de glorie politică. Când ar fi putut sa-l salveze pe Căpitanul, printr'o declarație tare in fața lui Carol, care i-a cerut mână liberă in România (și Hitler putea să știe că *mână liberă* pentru Carol in tara românească înseamnă numai consemnul tacit de lichidarea lui Corneliu Codreanu!), Hitler era preocupat de grâu și petrol, in acest ceas de crâncen destin, pentru el însuși și pentru toată Europa. I-a dat, la Berchtesgaden, mână liberă lui Carol in politica internă a României. L-a vândut, adică, pe Corneliu Codreanu. Și-a trădat un camarad de luptă, de Weltanschauung, pentru petrol. Mai târziu, când uciderea lui Codreanu a fost fapt împlinit, Hitler s'a arătat surprins de crima abominabilă a Regelui Carol. A avut chiar un acces de revoltă. Adevărul gol-golut e însă că Hitler a tolerat ștrangularea lui Codreanu, primind, pentru consimțământul său de semidoct, imense cantități de grâu și petrol. Se va spune că Hitler a făcut acest joc pentru a-și deschide drum spre Rusia. Scopul lui principal era trântirea la pământ a comunismului. Fată de scopul cel mare, desinteresarea de Codreanu era un mijloc de înaintare și ajungere. Scopul scuză mijloacele. Dar iată că sunt și mijloace careucid scopul. Din acest moment al vinderii Căpitanului și al desconsiderării neamului românesc (peștele cel mare îl înghite pe cel mic!), Hitler a început a merge de-a berbeleacul spre prăpastia propriei sale distrugerii, trăgând cu el, devale, spre nenorocire și întunec, tot neamul german, cu toată gloria și istoria lui.

Căpitanul nu a greșit făcând declarația sa de politică externă. Nu. El a mizat pe cărțile destinului. A acordat încredere unui mare luptător. S'a bazat pe cinstea și înțelepciunea formidabilului neam german.

Iarna in care am înflorit in 1937, n'a cedat deloc, din nici o parte. A continuat cu ninsori grele și îngheturi, cu vifore turbate, căroro li s'a adăugat și blestemul prostiei lui Hitler, dinspre singura parte de lume de unde așteptam Austrul cald, primăvara.

Primăvara n'a mai venit. A venit doar un desgheț, in 1940-41, de s'au topit troienele și sloiurile de ghiată. Si când pometele au început a da in muguri, frigul s'a lăsat din nou, să continue cu turbare până astăzi, sub tirania politrucă a lui Nicolae Ceaușescu, care dictează, storcând neamul de vlagă, spălându-l la creier, descreștinându-l, la umbra baionetelor rusești.

N'am avut conditii favorabile. Nu ne-am putut sălta din a-istorie. N'am putut ieși din blestemul de neam mic, pus in calea tuturor răutăților și năvălitorilor. Biruinta trezirii din 1937, ne-a dat directie verticală, ne-a împins in jertfă și martiriu.

Aici, in acest punct, a fost Căpitanul cu adevărat profet: și-a văzut și prezis *biruinta prin martiriu*. Cu ziduri de iarnă, ură și hrăpăreție satanică împrejur, n'am avut încotro crește decât înspre cer, spre ziua cea mare a *învierii neamurilor*.

Noi, Românii, am realizat măcar atât: am fost jertfite, fără a trăda și a ne trăda. Hitler nu are drept la înviere. Pe el l-a distrus mânia lui Dumnezeu pentru mișelii și trădări, pentru ucideri de oameni fără judecată. Căpitanul însă a primit crucea martiriului pe drumul unei mari, luminoase și drepte credinte, oferindu-și jertfa ca pe-un pret al ispășirii in numele întregului neam românesc.

Momentul 1937 ne-a pus in *contratimp* cu istoria, dar ne-a botezat într'o splendidă și supremă conștiință de neam al lui Dumnezeu, de neam care se vrea plinitor al dragostei lui de Hristos.

* * *

Am numit momentul 1937 un miracol, deoarece ridicarea țaranului român la un asemenea nivel de conștiință și demnitate, nu părea in niciun chip, posibilă. Atât prietenii cât și dușmanii, toti politicienii corupti ai acelor vremi, ne taxau drept idealisti incurabili, visători, nebuni. Ei se mândreau cu înțelepciunea de a vedea și accepta realitatea. Noi eram pentru ei desaxati, huligani, extremiști. A le striga adevărul in față și a vedea o mântuire prin schimbarea oamenilor, prin creșterea unui alt om român, era pentru ei deranjare mintală, crimă, lipsă de simt patriotic. Regelui criminal și preacurvit, dominat total de Esthera Elena Lupescu și de camarila ei satanică, guvernele de înstrăinați și trădători, dacă nu deadreptul de străini de neamul și sângele nostru, partidele politice compuse din trepăduși și levantini, din degenerati morali, dornici de măriri și afaceri oneroase, pe spinarea neamului, și dedesubtul acestora infinita șleahță de tineri imorali, de ținători de paltoane, stâlpi de cafenele și pierdevară, de puturoase cocote masculine și pervertituri degenerate, toti aceștia formau pătura suprapusă, gata să sugă și ultima picătură din sângele neamului, să vândă țara oricui ar oferi un ban mai mult, gata de dezertare și fugă in fata oricărui pericol, in fata oricărei obligatii la muncă sau la jertfă.

De la această clasă de ciocli, de stârpituri iudaizate și levantine, nu se putea aștepta la o *trezire*, o schimbare de direcție în administrarea politică și economică a nației noastre. Cu atât mai puțin se putea aștepta dela ei, o schimbare la față, o revoluție interioară, *creșterea unui om nou*. Un om de curaj și muncă, de incandescentă dragoste pentru neam și țară.

Pe da altă parte, nici țărani și nici muncitorii nu mai vedeau nicio zare de lumină și mântuire înaintea lor. Bătuti de sărăcie și jandarmi, storși de biruri până la sânge, înșelati și desamăgiti de toate partidele politice, care au dat toate averile neamului în exploatarea nemiloasă a străinilor (străini ce-au năvălit pe trupul țării ca stolurile de corbi peste cadavrele din pustie), ei nu mai îndrăzneau să-și ridice privirile din pământ, nici să mai nutrească nădejdi. Iar cât despre îndrăzneala de a mai protesta, nici vorbă.

Buni din fire, muncitori, plini de credință în Dumnezeu, stăpâni mândri pe bucătica lor de pământ, pricepuți creatori de folclor, perfectându-și de-alungul secolelor o *rânduială* a lor proprie și un splendid fel de a vedea lumea și viata, ei au rămas total desarmați în fața invaziei jidovești, în a-i robi prin bani și băuturi alcoolice, prin minciună și necinste. Prin ei înșiși, prin propria lor putere, ei nu s'ar fi ridicat nici în câteva sute de ani.

Acți, a trimis Dumnezeu profetul. Învățătorul care a înfăptuit *miracolul* deșteptării. Codreanu i-a deșteptat și organizat întâi pe studenți. Și, prin ei, apoi a împlinit marea misiune a regăsirii țărănești și muncitorești, pe linia mare, eternă, a destinului românesc. Pornind dela icoană și smerită rugăciune, el a școlit întâi studenții, informându-i, deșteptându-i, înviindu-le în inimă și-n gânduri idealul independenței și măririi țărănești, dezvoltând în ei omul de caracter și onoare, luptătorul corect și jertfelnic, și alcătuiind, din ei, cu răbdare și mare pricepere, o elită a neamului, *Cruciații*, care mai târziu aveau să cutreere plaiurile și șesurile țărănești, pentru a-i trezi și îndoctrina pe țărani și muncitori, pentru a da alarma în fața pericolului de moarte al invaziei și corupției jidovești, strigând pe toate drumurile și potecile, ca'n vremuri de furtună: Patria! Patria!! Patria!!! Vorbind de *momentul* 1937, am pomenit epoca dela 1922 până la 1937. Adevărata educație și luptă legionară n'a luat decât un deceniu plin, pentru a marca biruința din De cembrie 1937. Înfiintată la 24 Iunie 1927, Legiunea a pornit în mod intens educația spirituală în cuiburi și garnizoane. (E adevărat că *frățiile de cruce*, au fost pornite de Ionel Moța, cu ani înainte (1924), dar ele nu vor lua parte directă la luptele politice, la marile bătălii electorale, la pătrunderea în masele țărănești și trezirea lor, la repunerea lor pe linia de demnitate și conștiință românească din vremile de glorie voevodală, de jertfelnică răzmerită pentru libertate.) Și într'un deceniu a întors neamul pe dos. În aceasta constă miracolul trezirii țărănești dela 1937. O schimbare la față a unui neam, înfăptuită în zece ani de cântece și marșuri, de prigoane și închisori, de credință și moarte. Marele suflet al Căpitanului a înfăptuit imposibilul.

Se laudă Americanii (povestea vine dela trupele de elită ale marinei americane) că, la ei, problemele grele de tot sunt rezolvate imediat, iar cele de-adreptul imposibile iau puțin timp. Dacă aplicăm această zicală luptei de refacere spirituală a Americii, ea devine o amară ironie. Problemele grele iau o eternitate, iar imposibilul trebuie trecut în seama lui Dumnezeu.

Sunt în Statele Unite sute de mișcări de renaștere spirituală, de mântuire națională, mii de comitete de combatere a ateismului și a comunismului, mii de mari predicatori, care tin imense meetinguri și întorc pe oameni la Biserică și Hristos. Dar în ciuda tuturor acestor sgomotoase și pompoase eforturi, rezultatele sunt zero. Zero tăiat în două și ridicat la patrat. Pomii lăudați ai reînvierii și redeteptării americane, nu au dat încă nicio roadă. Nici un măr păduret măcar. Aceleași grozave slogane ca'n 1940 și 1950. Și iată suntem acum în 1970. și profeții apar și dispar ca ciupercile pe gunoaie. Și nicio urmă de îmbunătățire ori regăsire spirituală în America.

Care să fie explicația acestui blestem de ariditate și paragină? Dece le aplică Dumnezeu Americanilor această pedeapsă a inutilului, a zădărniceii? Răspunsul poate fi numai unul. Stăm în fața negustorilor de vorbe, a impostorilor gălăgioși, a falșilor profeți. Vânturătorii de vorbe *isusnice*, nu cred în ce spun și ce pretind a înfăptui. Vântură vorbe goale. Ori și mai rău: plinesc operă de confuzie, ridicând facade elegante dar mincinoase, servind pe Anticrist.

În fond, o mișcare sănătoasă ar putea schimba Statele Unite la față în cel mult 20 de ani. Cu credință și jertfă, cu ajutorul mijloacelor moderne de propagandă, trezirea maselor americane, la omenie și dragoste cristică, ar fi posibilă.

În tot cazul știind exact ce-a voit și neprecupetind nicio jertfă, Căpitanul a reușit să înscrie, în istoria sbuciumată a neamului românesc, *momentul* 1937.

Țărani din slugi și umbre timorate ce erau sub teroarea și batjocura lăcustelor politicianiste, conduși din umbră de masonerie și exploatați până la sânge și măduvă de hoardele jidovești, nemiloase, s'au putut ridica din nou la rolul de stăpâni pe ogoare, pe munti, pe țară.

Pentru prima dată, dela 1859 încoace (dela alegerea lui Alexandru Ioan Cuza, ca domn al Principatelor Unite) țărani s'au dus la urnele de vot cu mândrie și demnitate. Trezi. Cu răspundere față de mortii neamului și fata

de generațiile viitoare. Cu credință în Hristos, cu adâncă teamă de Dumnezeu. Și au votat. Au ales pe cine au știut și vrut ei.

I-a fost dat neamului nostru mic, smerit și necăjit, bântuit de toate calamitățile și nedreptățile istoriei, să se cuminece din acest sbor pe verticală, din acest mare moment de mistică națională, de cutremurător extaz, pentru a-și da seama că Dumnezeu i-a deschis și hărăzit adevărata dimensiune a împlinirii de destin: dimensiunea verticală a credinței și omenei, a onoarei și luptei jertfelnice, a marilor virtuți cristice.

Iată de ce cred nelimitat, cu toate flăcările inimii, în destinul major al neamului românesc.

Se spune că învățătorii și profesorii germani au creat Germania lui Bismarck în 80 de ani de predică dela catedră, de învățământ luminat, pus în slujba Patriei.

Momentul 1937 ne-a luat nouă, Românilor, un splendid deceniu de rugă și credință, de efort luminos și generos, de jertfe cu bucurie acceptate. Un deceniu în care florea tineretului s'a lăsat educată și disciplinată, dusă la luptă de inimă profetică a Căpitanului.

Vin și zic, din adâncul convingerilor mele, acum, că neamul care a putut înscrie momentul 1937, în viața sa, în istoria lumii și'n voia lui Dumnezeu, nu va muri niciodată. El are dreptul la un viitor de libertate și de mari realizări culturale și spirituale. Întru acest neam a binevoit Dumnezeu. Si va binevoi și de-acum încolo, pe măsura smereniei și vredniciei noastre, miluindu-ne pentru martiriul Căpitanului și al lui Ionel Mota, miruindu-ne cu cinstea de premergători între popoarele lumii.

* * *

Apogeul acestui moment de trezire, de înaltă conștiință națională și umană, l-au atins țărani noștri, în plebiscitul Regelui Carol II pentru noua constituție, pentru patalamaua lui de dictator și tiran, de abominabil scelerat și criminal.

În primăvara lui 1938, poporul român a fost chemat să spuie da sau nu, în fata noii forme de Stat și de guvern. Votarea a avut loc sub cea mai odioasă presiune a armatei, scoborîta la rolul rușinos de instrument electoral, unealtă de intimidare a maselor și de furare a urnelor, pentru a da regelui ticăloșit, ajuns slugă a masoneriei și timorat amant al Elenei Lupescu, satisfacția unei victorii plebiscitare de o sută de procente. De votai contra noii constituții, care ucidea sistemul libertății democratice, însemna, în limbajul plebiscitar, că ești contra regelui. Si în țara noastră, cu o splendidă tradiție monarhică, a fi contra regelui era considerat ca o crimă. Deși luați în pripă, prin surprindere, nepregătiți mintal și sufletește țărani au reactionat formidabil de demn, de conștient. Deși amenințați și scoși cu forța din case, ei nu s'au dus la votare. S'au dus la lucru, în câmpuri. S'au ascuns în păduri. Iar cei ce s'au dus, s'au purtat eroic. Au votat cu *nu*, s'au opus regelui, deși știau că sunt spionați și că dacă votează *nu*, la ieșirea afară, vor fi snoșiți în bătai, umpluți de sânge, acuzați de comunism, arestați.

Au votat cum le-a dictat conștiința lor curată, primind batjocură, prigoană, bătai nimicitoare, cu zeci de paturi de pușcă și năgăici. De disperare și revoltă, multi țărani și-au rupt cămășile depe ei si-au strigat tare că de-abia constituția nouă îl va alunga pe Maiestatea Sa din tron si-l va ucide.

A fost o încercare de iad, acest plebiscit. Și-a fost într'adevăr condamnarea la moarte, auto-condamnarea la moarte a regelui Carol II. În ziua aceea lungă, de apocalips și satanică batjocură, s'a terminat. Soarele a asfințit și peste ea. Dar din acest prag rușinos, istoria românească a apucat-o în jos, spre prăpastie și desintegrare.

Cu acest act de demență și trădare, din partea neregului, momentul 1937 a luat sfârșit. De aci începe o altă mergere prin tunelul blestemat al aistoriei, al timpului și locului uitat de Dumnezeu, ocolit de soare și stele.

Scoși din principiu de drept și libertate, și aruncați iar în principiul de forță, de minciună și violență, țărani s'au scoborît din nou în tăcere, în dimensiunea a patra, în rădăcini. Pentru a plânge și a se ruga. Pentru a aștepta răsăritul soarelui și alte vremi. Pe-o geană mai favorabilă a viitorului și a voii lui Dumnezeu.

* * *

Am ținut să analizez și acest moment, scriind despre Căpitan, din profunda credință că neamul nostru, având asemenea praguri de iluminare, de afirmare în Dumnezeu, are dreptul la un destin major în lume și'n istorie. Îl așteaptă undeva un viitor de aur. Nu în sensul lumesc al unui imperiu politic, de forță, de distrugere și colonizare, de asimilare a altor neamuri. Ci mai degrabă în sens de sbor pe verticală!, de împlinire în dragoste, de creație culturală, de a încerca plinirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ. În sensul înalt al omeniei și Divinității omului, plinit, martiric, adevărul care ne face liberi.

VI CĂPITANUL PRINTRE NOI

Sub semnul acesta înalt al eternității neamului românesc, al chemării lui la o superbă împlinire de omenie și dragoste creștină, la un fel românesc de a interpreta și viziona viața și lumea, am înțeles noi *venirea* Căpitanului, petrecerea lui printre noi, împlinirea sfintei lui misiuni și purtarea Crucii spre Golgota ispășirii și învierii românești. Cine noi?, se va întreba. Noi, contemporanii lui. Noi, puii de români, care ne-am văzut la 1918 visul unirii geografice împlinit și ne-am deschis ochii inimii spre dimensiunea istoriei. Poate nici *istoria* nu-i adevăratul termen al ridicării noastre fanatice, mistice, paroxiste. N'am visat o istorie de forță și glorie pământeană, de cuceriri și averi, de *imperii de mii de ani* care, din cauza trufiei și a îndepărtării de cer, să se prăbușească lamentabil în zece.

Întâlnindu-l, ascultându-i cuvântul de foc, noi ne-am dat seama de semnificația lui de *Trimis*, de profet, de Căpitan. În felul acesta l-am văzut și primit între noi. În felul acesta, de mit și legendă, a trecut el printre noi. El, luceafărul adevărului și omenei noastre, și noi ostașii lui, adesea *petrecuti* de noroc, în cerc străin, incapabili de trezie și vedere.

Căpitanul printre noi! Vor trece deceniile și veacurile, ni se vor vântura vietile în moriștele eternității și el va deveni tot mai depărtat, tot mai mare, tot mai divin. Nu va avea praguri omenești. Nici biografie precisă, nici mormânt. Va fi o *pretutindenie românească*. Un fel precis al dorului. O splendidă și mângâietoare nuanță de *lumină lină*, un reproș plin de dragoste și un îndemn la trezie, la plinirea lui Hristos în *povestea* unui neam.

Când a venit la noi, printre noi, era par'că venit din pustie, după patruzeci de zile de post negru, de grele încercări în fata lui Satan. Iubea oamenii, viața, lucrurile mici.

Animalele îi treceau prin preajmă pentru a se știe, pentru a crește din harul umilintei lui. Oamenii îl priviau cu mirare speriată, cu dorul de-a se regăsi și a se dăruia unor chemări de dincolo de veac.

Cuvintele lui aveau strălucirea și greutatea tăcerii, purtau splendorile din adâncurile Bibliei. Avea și sfinte mâini, dar nu era nici un pic de răutate'n ele. Nici pedeapsă, nici dorință de răzbunare. Uneori viziunea lui lua grandori de tunet, umplea cerul sufletelor noastre de fulgere. Ne uitam în ochii lui, de-un albastru îmbinat cu verde, și vedeam furtuni venind, simțiam că mergem spre ora propriei noastre întâlniri cu tainele neamului, cu destinul, cu Dumnezeu.

El, eremitul de pe Rarău și marele însingurit al închisorilor, el marele inițiat al morții, ne-a chemat în tabere de muncă, în crâncene bătălii, pentru a ne crește, oferindu-ne împărțășania curățitoare și transfiguratoare a Sfântului Potir românesc, tinând să facă din noi, oameni noi, cruciați, legionari, patrioți, români adevărați. Poate că nu l-am văzut bine, cât a fost printre noi. Cât am putut fi noi, cu el. Dar îl vedem mai limpede acum. Ne dăm seama că a fost printre noi. Prin imensitatea neamului românesc, Căpitanul a trecut ca o binecuvântare a cerului.

Știm, putem spune și mărturisi, că El a fost printre noi. Si vrem s'o facem, cu smerenie și credință, în fata generațiilor românești viitoare. Să-l descriem pe El, așa cum a fost, cum l-am văzut și iubit. Cum ne-am lepădat de El, *petrinic*, în momente de prigoană și cumpănă, pentru ca apoi să revenim, să ne pară rău, să ne întoarcem plângând la lumina mângâietoare a adevărilor pe care El ni le-a împărțășit, la linia de românism și onoare pentru care el ne-a crescut și înarmat.

L-am văzut. L-am recunoscut. I-am stat sub comandă și poruncă. A fost ca Luceafărul printre noi, și s'a dus. Azi îi sărutăm urmele rămase'n lutul veacului pe asfaltul vitreg al istoriei. Mâne, și aceste urme se vor șterge. Cum i-a fost risipit mormântul, cum i se vor nega și batjocori adevărurile pe care le-a predicat și tencuit cu propriul său martiriu.

Vrem să mărturisim despre *Căpitan printre noi*, pentru ca nu cumva cei de mâne să se lase ademeniți de satanele negativismului, de hienele materialismului și ateismului, îndrăznind să arunce îndoială asupra acestei sfinte Evanghelii a românismului de totdeauna: Invățătura legionară a lui Corneliu Zelea Codreanu.

* * *

Imi vine așa dintr'o dată evidența ca în Căpitan, urmându-i pașii politici și viziunea spirituală, nu puteai niciodată să fii demagog. Orice ai fi îndrăznit, cu inima și mintea spre tărâmul ceresc al Binelui, orice ai fi promis tărânilor în numele lui, totul era adevărat. El, El, tot binele lumii, era adevărat. Pe cei ce-au zidit pe pietre de unghiu a vrerii lui românești și creștine, el nu i-a înșelat niciodată. El era înainte, singur, (furthest out), în bine, adevăr și Divinitate. Poate și de aceea i-a fost scrisă biruinta prin martiriu. Impărăția lui nu era din lumea aceasta.

Căpitanul a știut de puterea misterioasă a rugăciunii. A știut să se roage. A practicat cu smerenie, cu ardoare, cu severă disciplină, rugăciunea. Se scula dimineata, înainte de răsăritul soarelui și se *retrăgea* pentru meditație și cetitul rugăciunilor. Se ruga. Indelung. Intens. Se ruga nu numai pentru sine ca suflet de om, ci și pentru mișcare, pentru neam. In vederile sale, individul nu are dreptul de a actiona dacă ceea ce face și plănuiește el nu este bun și pentru societate, pentru neam. Si mai mult, actiunile acestea trebuie să placă lui Dumnezeu.

Pentru a înțelege nevoile și chemările neamului, ca și pentru a cunoaște și descifra voia lui Dumnezeu, avem nevoie de rugăciune.

Căpitanul a știut și de lumea forțelor nevăzute, de morti. S'a rugat lor. A învățat să vorbească cu ei, să-i cheme în ajutor, la vreme de nevoie, în marile bătălii, când dușmanul dispunea de forte materiale infinite superioare.

Căpitanul se ruga. Si ne-a învățat și pe noi să ne rugăm. Să devenim oameni noi prin interiorizarea, prin practicarea tăcerii, prin rugăciune. În felul lui, de a lega tot ce credea și făptuia, de voia lui Dumnezeu, politica, grija de *cetatea* românească, a devenit, ca'n vremea lui Ștefan cel Mare, o comuniune a neamului cu cerul, cu mortii, cu ierarhiile și tronurile lumii de dincolo.

Fără această temelie de rugăciune în mișcarea lui, profundele minuni de schimbare a oamenilor, de mobilizare a celor buni, de desfundare a virtuților noastre strămoșești, nu ar fi fost posibile. Marile biruinte pe care le-a raportat, pot fi explicate numai ca fruct al rugăciunii curate, asidue, plină de ardoare. Fără rugăciune, Legiunea Arhangelul Mihail n'ar fi devenit școală spirituală. În cele din urmă, nici jertfa lui Mota-Marin, la Majadahonda, nu ar fi avut sens. Nu ar fi fost posibilă.

Căpitanul a fost conducător spiritual. Si arma lui de afirmare și luptă a fost rugăciunea. Se ruga deseori, intens. Din rugăciune își trăgea inspirația și forța. Spre sfârșitul vieții, cred că știa de rugăciunea perpetuă, fără încetare. Tot ce gândea și făptuia era rugăciune, dialog cu Dumnezeu. Știa de marea putere a postului negru, a abstenenței. Era ascet. Se ruga cu inima. De aceea, Dumnezeu i-a dat biruinta prin martiriu. Din starea lui de perfecție interioară, orice alt soi de biruintă, nu i-ar fi stat bine. L-ar fi incomodat și diminuat.

Rugându-se și având clare intuiții, el știa încă din 1934 că va fi omorât. Iar în 1938, din închisoarea dela Râmnicul Sărat, a strecurat afară o notă pentru Alecu Cantacuzino, care se sbătea să-i pregătească evadarea. "Nu încercați să mă scoateți de aici. Pe pedestalul pe care m'au urcat dușmanii mei, eu nu m'aș fi putut sui, singur, niciodată". Căpitanul scria aceste rânduri de pe pedestalul martiriului. Știa bine ce-l așteaptă. În fond, ce splendid sfârșit pentru un om de rugăciune! Ce splendidă încoronare!

Depe treptele cerești ale rugăciunii, orice alt fel de biruintă ar fi însemnat retrogradare, cădere. Dintr'un punct de vedere etern, Dumnezeu a binevoit întru neamul românesc, primind jertfa Căpitanului. Si a binevoit, cu infinită milă, și întru neamul românesc, primind martiriul Căpitanului ca o ispășire de păcate, drept garanție a unui viitor de creație spirituală, libertate și mărire.

Stiam de rugăciune, de nevoia de a vorbi cu Dumnezeu, de a plânge în fața Lui și a-i cere ajutor, încă de mic copil. Dar, în vremea studentiei, în vremea când l-am văzut pentru prima oară pe Căpitanul nu m'aș fi gândit la aplicarea rugăciunii în interprinderile de pe planul social și politic. L-am văzut pe Căpitanul pentru prima oară, față la față, în 1933, de Sfântul Gheorghe. Fusesem în 1932, toată vara, în echipa de propagandă a lui Stelescu, în județul Rădăuți. Il întâlnisem și cunoscușem pe Moș Zagreb, profesorul Ion Zelea Codreanu. MA apropiasem sufletește de Doru Belimace și Puiu Traian, care au petrecut și ei toată vara în echipa lui Mișu Stelescu. Dar pe Căpitan nu-l cunoșteam decât din manifeste și broșuri, din relatările lui Nicolae Spânu și Simion Lăzăreanu. Iar, în vara lui 1932, din povestirile de legendă ale lui Nicolai Strugariu, din Părtești, care fusese în închisoare cu preotul Lucaci și Simion Lăzăreanu, pentru revoluția Colonelului Neculce, dela Suceava din 1928. Nicolai Strugariu, cu adevărat tigrul, în sensul terminologiei literare a lui Dragoș Protopopescu, se alăturase echipei lui Stelescu, și cum ne-am împrietenit repede, el mi-a umplut inima de chipul de peste veac al Căpitanului.

Dar, personal, mi-a fost dat să-l cunosc pe Căpitanul, în 1933, Aprilie, în casa lui Vasile Iasinschi și apoi în Casa Germană, unde Căpitanul a tinut o mare, istorică, întrunire politică. Era în ziua de Sfântul Gheorghe 1933. Sfântul Gheorghe cădea într'o zi în decursul săptămânii.



Veniseam cu o camionetă, un grup de studenți dela Cernăuți, între cari Filon Lauric și George Macrin. Înainte de adunare, am fost ospetiti în casa mare ca un palat a domnului Iasinschi. Așteptând să se scoboare Căpitanul, din camera lui de sus, nu știu pentru ce motiv, am urcat scările și prin ușa întredeschisă l-am văzut în genunchi, rugându-se. Nu m'a observat, nu m'a auzit. Era adânc în rugăciune. Faptul acesta m'a șocat. A trecut prin mintea și inima mea ca un fulger, despiciând cerul în două. Noi, jos, cântam, râdeam, povesteam năsdăvănii din viața studentească dela Cernăuți. Ne lăudam. Căutam să ne impunem, cu toată puterea elanului nostru tineresc. Măsuram încă lumea și viața cu prăjina pasiunilor, cu cotul intereselor imediate. El însă se ruga. Stătea într'o bătălie. Angaja destinul unui neam întreg. Avea nevoie de ajutorul direct al lui Dumnezeu. La adunare aveau să vină cuziștii, fanaticii bătăuși ai lui Nichifor Robu. Și el trebuia să-i desarmeze fără scandal, fără capete sparte și fără cadavre. Dușmanii și poliția ne-ar fi vrut compromiși și înfrânți în felul acesta. Căpitanul însă voia să se bată din săbii fără săbii, numai cu puterea rugăciunii și cu marele ajutor al fortelor nevăzute. De aceea se ruga cu ardoare.

Faptul m'a cutremurat. M'a întors pe dos. M'am scoborât la parter, între ceilalți camarazi, dar nu am vorbit. S'a lăsat peste sufletul meu o grea și mult grăitoare tăcere.

Căpitanul aducea un element nou în luptă. Nu numai curajul și fermitatea convingerilor, nu numai oratoria iscusită și suportul tinerețh noastre nevinovate. Ci o armă nouă. O formidabilă dinamică, rugăciunea.

În sala Casei Germane, ticsită de țărani, cei mai mulți cu măciuci și toporiști sub sumane și cojoace, gata de bătaie și vărsare de sânge, mi-am dat și mai bine seama de puterea de rugăciune a Căpitanului. S'au perindat la cuvânt Dl. Iasinschi, Stelescu și alții. Dar mulțimea a rămas rece, ostilă. Era o zi rece, mohorâtă. Burnita. Cuvântul Căpitanului, fără perorații, liniștit, însoțit de lacrimi, aducând mai mult a spovedanie și a dialog frățesc, a plinit miracolul. Sala s'a încălzit. Țăranii au început a plânge și a uita de ei înșiși. Ciomegele de sub sumane, cădeau, cu șgomot, pe podeală. Deveniseră inutile. Erau vestigiile ale unei mari rușini.

Ziua s'a afârșit cu o mare biruință. O zi de mari descoperiri interioare pentru mine. Politica devenia religie. Și propaganda electorală, rugăciune. Căpitanul nu doria neamului nostru o biruință politică oarecare. Nu-i dorea numai bunăstarea economică și libertatea. Ci *mântuire*, prin rugăciune și facerea vocii lui Dumnezeu.

* * *

Rugăciunea, ca armă de educație și luptă, în câmpul politic, a fost cu totul necunoscută în vremea noastră. Avem știri precise că strămoșii noștri Daci credeau infinit în Zamolxe și iubeau moartea; o doreau ca pe-o înaltă eliberare din cătușele pământului. Și mai știm precis că toată viața lor era și se împlinia ca fapt de credință, afirmându-se prin luptă, practicând tăcerea și adorând moartea în luptă, apărând neamul și țara.

Tot așa, ne-a rămas ca mare pildă de credință în Hristos, domnia și formidabilele lupte ale lui Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei și sfântă icoană a neamului românesc întreg, de totdeauna. Ne-au atestat cronicarii că Domnul Ștefan poruncia întreg natului moldovean să tină post și rugăciuni, cu luni de zile înaintea marilor bătălii cu Turcii. Iar, după războaie, îi mulțumia lui Dumnezeu prin ridicări și ctitoria de mănăstiri și biserici. El știa că dispune de forte mult mai mici și slabe decât Turcii. Se angaja totuși în luptă cu ei, ca "atlet al lui Hristos", cum l-a numit cu justete și admirație, istoricul polon Dlugosz. Se arunca în luptă contând pe ajutorul lui Dumnezeu, pe concursul fortelor nevăzute, pe morț *înviați* ai neamului nostru.

Credința strămoșului nostru Ștefan a fost pentru Corneliu Codreanu izvor și icoană de permanentă inspirație și rugăciune.

Trezit de tânăr copil la puterea miraculoasă a interiorizării și rugăciunii, prețuind clar superioritatea numerică, de echipament și educație, a dușmanilor și asupritorilor neamului românesc, împotriva cărora se ridica, hotărât să lupte pe viață și pe moarte, Căpitanul a făcut apel la rugăciune, la trăirea creștină prin asceză și meditație, la scoborîrea adevărului cristic în viața de toate zilele, în munca oamenilor, în politică. Practicând mereu tăcerea și singurătatea, exercitând renunțarea la bucuriile pământești și moartea de lume, el a ajuns la gândirea cu inima și la rugăciunea perpetuă. La acel aeu și tatăl din ceruri suntem una» al Domnului nostru Isus Hristos. *Una* în toate clipele vieții, frângându-și mereu inima și gândul pentru a cere și obține, cu infinită smerenie, mila lui Dumnezeu.

Sunt sigur acum, la distanța de trei decenii și mai bine, dela uciderea lui, că puterea lui de dragoste și comandă asupra oamenilor, îi venea din adâncurile pline de pace, de umilintă și renunțare, ale rugăciunii.

El a aplicat postul și rugăciunea în viața noastră politică și spirituală, pentru a opri răul și corupția și a crește o generație de oameni noi, capabili de muncă și credință, de eroism și martiriu.

Vasile Postecă

Fiind vorba de niste texte inedite, Vasile Posteucă nevoind să fie publicate decât după moarte sau în alte împrejurări decât acelea în care trăia, am păstrat întocmai ideile lui.

A. E. R.